

**ЛОКАЛНИ ПЛАН УПРАВЉАЊА
ОТПАДОМ ЗА ОПШТИНУ ПЕТРОВО
2022-2027 ГОДИНА**

Петрово, мај, 2022. године

САДРЖАЈ:

1. УВОДНИ ДИО	4
1.2. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ	5
2. ЗАКОНСКИ ОКВИР	7
3. ПОДАЦИ О ОПШТИНИ	14
3. СТАЊЕ У ОБЛАСТИ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ	17
3.1. Очекиване врсте, количине и поријекло укупног отпада на територији општине Петрово	18
3.1.1. Врсте отпада	19
3.1.2. Количине отпада	22
3.2. Очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће бити искоришћен или одложен на територији општине Петрово	23
3.3. Очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће се прихватити из других јединица локалне самоуправе	25
3.4. Очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће се отпремити у друге јединице локалне самоуправе	25
4. ЦИЉЕВИ КОЈИ ТРЕБА ДА СЕ ОСТВАРЕ У ПОГЛЕДУ ПОНОВНЕ УПОТРЕБЕ И РЕЦИКЛАЖЕ ОТПАДА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ПЕТРОВО	25
5. ПРОГРАМ САКУПЉАЊА ОТПАДА ИЗ ДОМАЋИНСТВА	31
6. ПРОГРАМ САКУПЉАЊА ОПАСНОГ ОТПАДА ИЗ ДОМАЋИНСТАВА	33
7. ПРОГРАМ САКУПЉАЊА КОМЕРЦИЈАЛНОГ ОТПАДА	34
8. ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА ИНДУСТРИЈСКИМ ОТПАДОМ	36
8.1. Управљање отпадом који припада посебним токовима	37
8.1.1. Отпадне батерије и акумулатори	38
8.1.2. Отпадна уља	38
8.1.3. Отпадне гуме	39
8.1.4. Отпад од електричне и електронске опреме	40
8.1.5. Отпад који садржи полихлорована једињења	40
8.1.6. Отпад контаминиран дуготрајним органским загађујућим материјама (POPs)	41
8.1.7. Отпад који садржи азбест	42
8.1.8. Отпадна возила	43
8.1.9. Медицински отпад	44
8.1.10. Амбалажни отпад	45
8.1.11. Грађевински отпад	45
8.1.12. Отпадни муљ из уређаја за пречишћавање отпадних вода	46

9. ПРИЈЕДЛОЗИ ЗА ПОНОВНУ УПОТРЕБУ И РЕЦИКЛАЖУ ОТПАДА	47
10. ПРОГРАМ СМАЊЕЊА КОЛИЧИНА БИОРАЗГРАДИВОГ И АМБАЛАЖНОГ ОТПАДА У КОМУНАЛНОМ ОТПАДУ	49
10.1. Програм смањења биоразградивог отпада	49
10.2. Програм смањења амбалажног отпада	51
11. ПРОГРАМ РАЗВИЈАЊА ЈАВНЕ СВИЈЕСТИ О УПРАВЉАЊУ ОТПАДОМ	52
12. ЛОКАЦИЈА ПОСТРОЈЕЊА ЗА САКУПЉАЊЕ ОТПАДА, ТРЕТМАН И ОДЛАГАЊЕ ОТПАДА УКЉУЧУЈУЋИ ПОДАТКЕ О ЛОКАЦИЈСКИМ УСЛОВИМА	59
13. МЈЕРЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ КРЕТАЊА ОТПАДОМ КОЈИ НИЈЕ ОБУХВАЋЕН ПЛАНОМ И МЈЕРЕ ЗА ПОСТУПАЊЕ СА ОТПАДОМ КОЈИ НАСТАЈЕ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА	61
14. МЈЕРЕ САНАЦИЈЕ НЕУРЕЂЕНИХ ДЕПОНИЈА	63
14.1. Опис радова које је потребно извести на санацији општинске депоније	64
15. НАДЗОР И ПРАЂЕЊЕ ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ И МЈЕРА	66
16. АКЦИОНИ ПЛАН СА ПРОЦЈЕНОМ ТРОШКОВА И ИЗВОРИМА ФИНАНСИРАЊА ЗА ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	68
17. МОГУЋНОСТИ САРАДЊЕ ИЗМЕЂУ ДВИЈУ ИЛИ ВИШЕ ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ	72
18. РОКОВИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПЛАНИРАНИХ МЈЕРА И АКТИВНОСТИ	73
19. ОСТАЛИ ПОДАЦИ, ЦИЉЕВИ И МЈЕРЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ЕФИКАСНО УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ	75

1. УВОДНИ ДИО

Локални план управљања отпадом представља документ којим се организује процес управљања отпадом на нивоу јединице локалне самоуправе, односно општине или града. Законом о управљању отпадом (Службени гласник РС бр. 111/13, 106/15, 16/18, 70/20) дефинисана је обавеза израде Локалног плана управљања отпадом.

Локални план управљања отпадом за територију Општине Петрово (у даљем тексту: План) за период од 2022. до 2027. год. представља стратешки документ који садржи податке, циљеве и мјере од значаја за ефикасно управљање отпадом на територији ове јединице локалне самоуправе (ЈЛС). План је усклађен са Стратегијом управљања отпадом Републике Српске за период 2017-2026., Планом управљања чврстим отпадом за Републику Српску за период 2019-2029. и релевантним законским и подзаконским документима Републике Српске за управљање отпадом, као и локалним одлукама и правилницима Општине Петрово.

План управљања отпадом даје преглед економских и инвестицијских захтјева који се постављају пред сектор управљања отпадом, тј. начине финансирања система управљања отпадом (сакупљање, раздвајање и третман појединих врста отпада). У оквиру плана управљања отпадом биће приказано тренутно стање у области управљања отпадом, количине, врсте отпада, начин сакупљања, третирања и збрињавања отпада. Такође ће бити дефинисани правци и приоритети, као и динамика и начин рјешавања проблема у складу са позитивним националним и ЕУ законодавством из области управљања отпадом. Сврха израде плана је дугорочно успостављање одрживог система за управљање отпадом, на начин који има минималан штетни утицај на животну средину.

Основни циљ израде Плана управљања отпадом је преглед врста (токова) отпада и опција третмана отпада. Осим прегледа врста и количина отпада, План управљања отпадом анализира и начине за њихово управљање и предвиђа потребне капацитете система за сакупљања и третман отпада.

1.2. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

Стратешки циљеви управљања отпадом су усклађени са документима вишег реда односно Стратегијом управљања отпадом Сепублике Српске.

Стратегија управљања отпадом представља основни документ којим се оцјењује стање управљања отпадом, одређују дугорочни циљеви управљања отпадом и обезбеђују услови за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике Српске.

Стратегија управљања отпадом за РС:

- успоставља оквир за одрживо поступање с отпадом у наредном раздобљу што подразумјева смањење количине отпада који се производи, а с произведеним отпадом одрживо управљање,
- усмјерава активности на процес доношења законских и подзаконских аката усклађених са законодавством ЕУ,
- утврђује одговорности за отпад,
- поставља краткорочне и дугорочне циљеве управљања отпадом као и мјере и смјернице за постизање постављених циљева,
- утврђује финансирање мјера за успостављање система управљања отпадом.

Успостављање система управљања отпадом, који подразумјева одговарајуће сакупљање, превоз и третман/збрињавање различитих врста отпада, треба усмјеравати и планирати на очувању природних ресурса и основним начелима:

- а) начело избора најпогодније опције за животну средину,
- б) начело близине и заједничког приступа управљању отпадом,
- в) начело хијерархије управљања отпадом,
- г) начело одговорности и
- д) начело „загађивач плаћа“.

Сама израда Локалног плана управљања отпадом је дио краткорочних циљева за период 2016-2020 Стратегије управљања отпадом РС. У оквиру Стратегије управљања отпадом РС урађена је процјена стања, у области управљања отпадом на темељу идентификованих проблема. На основу ове процјене у оквиру Стратегије су постављени циљеви и мјере који требају довести до побољшања стања управљања отпадом у наредном периоду.

Општи циљ Стратегије управљања отпадом, уједно је и општи циљ Локалног плана управљања отпадом општине Петрово ато је поред осталог: „развијати одрживи систем управљања отпадом на начелима заштите животне средине уз провођење константне едукације на свим нивоима друштва и привреде“.

Стратегијом управљања отпадом РС за период 2016-2025 дефинисани су циљеви и мјере који су углавном мјеродавни и за локалне заједнице. У наставку је дат преглед главних циљева Стратегије управљања отпадом РС:

ОПИС ЦИЉЕВА СТРАТЕГИЈЕ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ	
Усаглашавањеправног оквира ЕУ прописима	Период за имплементацију 2016-2025
Јачањеинституционалног оквира управљања отпадом	
Избјегавање исмањењенастајања отпада	
Унапређењесистемасakupљања комуналног отпада	
Успостављањесистема заодвојеносakupљање и третман посебних врста отпада	
Успостављањесистема заодвојеносakupљање и третман опасног отпада	
Успостављањесистема управљања медицинским отпадом	
Санација изатварање општинских и дивљих депонија	
Успостављањесистема заједничких депонија за управљање преосталим комуналним и неопасним индустријским отпадом	

Имајући у виду потребу за успостављање реалног оквира за планирање управљања отпадом у краткорочном, средњорочном и дугорочном периоду, дефинисани су оперативни циљеви који представљају специфичне и мјерљиве промјене које ће се остварити у току имплементације наведених мјера из Плана и допринијети остварењу стратешких и оперативних циљева.

Преглед стратешких и оперативних циљева управљања отпадом за општину Петрово дат је у табели испод:

Табела бр. 1. Циљеви Плана управљања отпадом општине Петрово 2022-2027.

Стратешки циљ 1	Смањење ризика по животну средину и здравље људи и успостављање инфраструктуре за интегрално управљање отпадом
Оперативни циљ 1.1.	Повећање броја становника обухваћеног редовним одвозом отпада
Оперативни циљ 1.2.	Уклонити нелегална одлагалишта (дивље депоније) и санирати подручја на којем су се налазила
Оперативни циљ 1.3.	Унапређење инфраструктуре постојећих субјеката у систему управљања отпадом
Оперативни циљ 1.4.	Успостављање нове инфраструктуре за интегрално управљање отпадом
Стратешки циљ 2	Смањење количина отпада за финално збрињавање уз ефикасније кориштење ресурса
Оперативни циљ 2.1.	Успостављање система раздвајања, одвоза мијешаног и

	рециклабилног отпада и едукацију становништва
Оперативни циљ 2.2.	Успостављање рециклажног дворишта на територији општине
Оперативни циљ 2.3.	Успостављање система за одвојено сакупљање опасних категорија отпада унутар рециклажног дворишта
Оперативни циљ 2.4.	Успостављање система управљања грађевинским отпадом
Оперативни циљ 2.5.	Успостављање система управљања клаоничким отпадом и лешевима угинулих животиња
Оперативни циљ 2.6.	Смањити количину медицинског и опасног отпада у мијешаном отпаду који завршава на депонији
Оперативни циљ 2.7.	Смањење количина електронског и електроничког отпада у мијешаном отпаду
Оперативни циљ 2.8.	Успостављање програма одвојеног сакупљања отпада на амбалажни и остали у оквиру привредних субјеката
Стратешки циљ 3	Осигурање спровођења Локалног плана управљања отпадом кроз правни, институционални и економски оквир
Оперативни циљ 3.1.	Омогућити усклађеност законодавног оквира и инспекцијског надзора примјеном Локалног плана управљања отпадом
Стратешки циљ 4.	Јачање јавне свијести становништва и привредника из области управљања отпадом
Оперативни циљ 4.1.	Провођење пројеката подизања јавне свијести
Стратешки циљ 5.	Осигурати систематско праћење параметара за оцјену степена спровођења Локалног плана управљања отпадом
Оперативни циљ 5.1.	Праћење стања управљања отпадом и спровођења Локалног плана управљања отпадом

У складу са наведеним стратешким и оперативним циљевима плана у наставку ће се дати преглед мјера односно активности за реализацију планираних циљева, могући начини финансирања као и оквирни рокови за реализацију истих. Стратешки циљеви плана су изабрани у складу са главним циљевима Стратегије управљања отпадом РС као крвним документом из области управљања отпадом у Републици Српској.

2. ЗАКОНСКИ ОКВИР

Законски прописи који се односе на управљање отпадом представљају једну од најсложенијих области законских прописа за заштиту животне средине, усљед широког низа утицаја које отпад може имати на човјека и околину. Важећим законодавством из области управљања отпадом уведен је и осигуран оквир за савремени систем законских прописа о управљању отпадом.

Преглед прописа који уређују управљање отпадом у Републици Српској, а који су битни и за израду Плана управљања отпадом за општину Петрово су:

- **Закон о управљању отпадом (Службени гласник Републике Српске, број: 111/13, 106/15, 16/18, 70/20, 63/21 и 65/21)**

Кључни закон који директно уређује област управљања отпадом у Републици Српској је Закон о управљању отпадом (Службени гласник Републике Српске, број: 111/13, 106/15, 16/18, 70/20, 63/21 и 65/21). Овим законом се уређују: врсте и класификација отпада, планирање управљања отпадом, субјекти управљања отпадом, одговорности и обавезе у управљању отпадом, организовање управљања отпадом, управљање посебним токовима отпада, поступак издавања дозвола, прекогранично кретање отпада, извјештавање о отпаду и база података, финансирање управљања отпадом, надзор, као и друга питања од значаја за управљање отпадом. Управљање отпадом је дјелатност од општег интереса, што подразумијева спровођење прописаних мјера за поступање са отпадом у оквиру сакупљања, транспорта, складиштења, третмана и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом последице затварања.

„Отпад је свака материја или предмет, који власник одбацује, намјерава или мора да одбаци, у складу са законом“.

Овај Закон дефинише неколико различитих категорија отпада:

- Комунални отпад – отпад из домаћинства (кућни отпад), као и други отпад који је због своје природе или састава сличан отпаду из домаћинства,
- Опасан отпад – отпад који по свом поријеклу, саставу или концентрацији опасних материја може проузроковати опасност по животну средину и здравље људи и има најмање једну од опасних карактеристика утврђених прописом којим се уређују категорије, испитивање и класификација отпада, укључујући и амбалажу у коју је опасан отпад био или јесте упакован,
- Неопасан отпад – отпад који нема карактеристике опасног отпада,
- Биоразградиви отпад - отпад из вртова и паркова, отпад од хране и кухињски отпад из домаћинства, канцеларија, ресторана, велепродаја, кантина, угоститељских и малопродајних објеката и сличан отпад из производње прехранбених производа,
- Индустијски отпад - отпад из било које индустрије или са локације на којој се налази индустрија, осим јаловине и пратећих минералних сировина из рудника и каменолома,
- Комерцијални отпад - отпад који настаје у предузећима, установама и другим институцијама које се у цјелини или дјелимично баве трговином, услугама, канцеларијским пословима, спортом, рекреацијом или забавом, осим отпада из домаћинства и индустријског отпада,
- Медицински отпад - отпад који настаје пружањем здравствених услуга и вршењем научних истраживања и експеримената у области медицине

(инфективни, патолошки, хемијски, токсични или фармацеутски отпад, као и цитотоксични лијекови, оштри инструменти итд.

Према Закону о управљању отпадом јединица локалне самоуправе:

- Успоставља и развија систем управљања отпадом и систем одвојеног сакупљања отпада,
- Утврђује локације за рециклажна дворишта, зелена острва и депоније, укључујући и локације за сакупљање кабастог отпада,
- Уређује, обезбјеђује, организује и спроводи управљање отпадом на својој територији,
- Спречава управљање отпадом на начин супротан овом закону и спроводи уклањање незаконито одложеног отпада,
- Сноси трошкове чишћења и санације дивљих депонија,
- Доноси заједнички или локални план управљања отпадом, обезбјеђује услове за реализацију планова и брине се о њиховом спровођењу,
- Уређује поступак наплате услуга у области управљања комуналним отпадом, ускладу са прописима којима се регулишу комуналне дјелатности,
- Организује едукативне кампање за подизање свијести јавности о организованом управљању отпадом,
- Организује акције чишћења јавних површина.

Посебни токови отпада су кретања посебних категорија отпада, од мјеста настајања преко сакупљања, транспорта и третмана до коначног збрињавања (Закон о управљању отпадом). Управљање посебним категоријама отпада укључује поступање са:

- Истрошеним батеријама и акумулаторима,
- Отпадним уљима,
- Отпадним гумама,
- Отпадом од електричних и електронских производа и опреме,
- Отпадом који садржи полихлорована једињења,
- Отпадом од дуготрајних органских загађујућих материја,
- Отпадом који садржи азбест,
- Отпадним возилима,
- Медицинским отпадом,
- Отпадом од титан-диоксида,
- Амбалажним отпадом,
- Отпадом од пластичних кесаза ношење,
- Грађевинским отпадом,
- Отпадним муљем из уређаја за пречишћавање отпадних вода.

Наведене врсте отпада се одвајају на мјесту настанка, одвојено сакупљају, складиште, те припремају за поновну употребу, рециклажу и третман у складу са прописима којима се регулише управљање посебним категоријама отпада.

Поред Закона о управљању отпадом, за област управљања отпадом су значајни и следећи закони:

- **Закон о заштити животне средине („Службени гласник Републике Српске“, бр. 71/12 и 79/15)** – овим законом уређују се заштита животне средине ради њеног

очувања, смањења ризика по живот и здравље људи, те осигурања и побољшања квалитета живота, заштита свих елемената животне средине, информисање и приступ информацијама у области заштите животне средине, планирање и заштита животне средине, стратешка процјена утицаја и процјена утицаја на животну средину, поступак издавања еколошких дозвола и спречавање несрећа великих размјера, систем екоозначавања и управљање заштитом животне средине, финансирање активности у вези са животном средином, одговорност за штету нанесену животној средини, као и права и обавезе правних и физичких лица која обављају дјелатности утврђене овим законом.

- **Закон о комуналним дјелатностима („Службени гласник Републике Српске“, број 124/11, 100/17)** – овим законом утврђују се комуналне дјелатности од посебног јавног интереса и начин обезбјеђивања посебног јавног интереса, организација обављања комуналних дјелатности и начин њиховог финансирања. Као комуналне дјелатности од посебног јавног интереса, у смислу овог закона, сматрају се: производња и испорука воде, пречишћавање и одвођење отпадних вода, производња и испорука топлотне енергије, збрињавање отпада из стамбених и пословних простора, управљање јавним просторима за паркирање возила, одржавање јавних тоалета, управљање кабловским канализацијама за комуникацијске каблове и системе, тржничка дјелатност, погребна дјелатност, димњачарска дјелатност, јавни превоз лица у градском и приградском саобраћају, чишћење јавних површина у насељеним мјестима, одржавање, уређивање и опремање јавних зелених и рекреационих површина, одржавање јавних саобраћајних површина у насељеним мјестима, одвођење атмосферских падавина и других вода са јавних површина, јавна расвета у насељеним мјестима и дјелатност зоохигијене.
- **Закон о комуналној полицији („Службени гласник Републике Српске“, бр. 28/13 и 41/15)** – овим законом уређује се организовање комуналне полиције, обављање комунално-инспекцијског надзора, надлежност полиције, радноправни статус комуналног полицајца, начин и поступак вршења комунално-инспекцијског надзораобавезе и овлашћења комуналног полицајца, права и обавезе субјекта надзора и друга питања од значаја за обављање комунално-инспекцијског надзора према важећим прописима на подручју РС.

Најзначајнији подзаконски актииз области управљања отпадом:

Табела бр. 1 Преглед најзначајнијих подзаконских аката из управљања отпадом у Републици Српској

Подзаконски акт	Садржај подзаконског акта
Правилник о обрасцу документа о кретању отпада и упутству за његово попуњавање (Службени гласник Републике Српске, бр. 21/15)	Правилником се прописује образац Документа о кретању отпада и упутство за његово попуњавање.
Уредба о одлагању отпада на депоније (Службени гласник Републике Српске, бр. 36/15)	Овом уредбом ближе се прописују услови и критеријуми за одређивање локације, технички и технолошки услови за пројектовање, изградњу и рад депонија отпада, врсте отпада које се не могу одлагати на депонији, критеријуми и процедуре за прихватање или неприхватање, односно одлагање отпада на депонију, начин и процедуре рада и затварања депоније, садржај и начин мониторинга рада депоније, као и накнадно одржавање послје затварања депоније.
Правилник о садржини програма мјера са динамиком прилагођавања	Овим правилником се прописује поступак одобравања и садржај програма мјера са динамиком прилагођавања за рад постојећих

Подзаконски акт	Садржај подзаконског акта
за рад постојећих депонија (Службени гласник Републике Српске, бр. 41/15)	депонија, као и минимални услови који морају да буду испуњени за рад депоније.
Правилник о методологији прикупљања података о отпаду и његовој евиденцији (Службени гласник Републике Српске, бр. 71/15)	Правилником се прописује методологија за прикупљање података о саставу и количинама комуналног отпада на територији јединице локалне самоуправе, методологија за прикупљање података о врстама и количинама отпада, укључујући и секундарне сировине, које су стављене у промет, обрасци дневне евиденције и обрасци годишњег извјештаја о отпаду са упутством за попуњавање годишњег извјештаја. Овај Правилник обавезује јединице локалне самоуправе, произвођаче отпада, одговорна лица постројења за одлагање отпада, извознике отпада, увознике отпада да достављају Годишњи извјештај о комуналном отпаду и евиденцији отпада до 31. Марта текуће године за претходну годину.
Правилник о условима и начину сакупљања, транспорта, складиштења и третмана отпада који се користи као секундарна сировина или за добијање енергије (Службени гласник Републике Српске, бр. 61/15)	Овим Правилником прописују се услови и начин сакупљања, транспорта, складиштења и третмана отпада који се користи као секундарна сировина или за добијање енергије. Према овом Правилнику поступци третмана отпада који се користи као секундарна сировина ради поновног искоришћења имају предност у односу на коришћење отпада у енергетске сврхе.
Правилник о начину складиштења, паковања и обиљежавања опасног отпада (Службени гласник Републике Српске, бр. 49/15)	Правилником се уређује начин складиштења, паковања и обиљежавања опасног отпада. На основу овог Правилника приликом складиштења опасни отпад се пакује и обиљежава на начин којим се обезбјеђује сигурност по здравље и животну средину.
Уредба о листама отпада и документима за прекогранично кретање отпада (Службени гласник Републике Српске, бр. 86/15)	Уредбом се прописује: листа опасног отпада чији је увоз забрањен; листа опасног отпада који се може увозити; листа опасног отпада чији је извоз и транзит дозвољен; листа неопасног отпада чији је увоз, извоз и транзит дозвољен; листа неопасног отпада за који се не издаје дозвола, са документацијом која прати прекогранично кретање; садржај, изглед и Упутство за попуњавање Обавјештења о прекограничном кретању отпада; садржај, изглед и Упутство за попуњавање Документа о прекограничном кретању отпада.
Правилник о управљању медицинским отпадом (Службени гласник Републике Српске, бр. 90/06)	Овим Правилником прописује се управљање медицинским отпадом, систем руковања и планирање третмана медицинског отпада у складу са добром праксом управљања медицинским отпадом, да би били смањени ризици за здравствене и друге раднике у додиру са медицинским отпадом, становништво, животну средину уопште и истовремено успоставила основа за безбједније управљање медицинским отпадом у будућности.
Правилник о финансијским гаранцијама којима се може осигурати прекогранично кретање отпада (Службени гласник Републике Српске, бр. 86/05)	Овим Правилником утврђују се врсте и садржај финансијских гаранција којима се може осигурати прекогранично кретање отпада.
Правилник о општој и посебној документацији која се подноси уз захтјев за издавање дозволе за увоз, извоз и транзит отпада (Службени гласник Републике Српске, бр. 5/16)	Овим Правилником прописује се општа и посебна документација која се подноси уз захтјев за издавање дозволе за увоз, извоз и транзит отпада. Захтјев за издавање наведене дозволе, са општом и посебном документацијом, подносе увозници или извозници у прекограничном кретању отпада министарству надлежном за послове заштите животне средине.
Уредба о термичком третману отпада (Службени гласник Републике Српске, бр. 54/17)	Овом Уредбом прописују се врсте отпада за које се врши термички третман, услови и критеријуми за одређивање локације, технички и технолошки услови за пројектовање, изградњу, опремање и рад постројења за термички третман отпада, поступање са остатком након спаљивања, као и друга питања од значаја за рад постројења за термички третман отпада.

Подзаконски акт	Садржај подзаконског акта
Правилник о садржини, начину вођења и изгледу регистра издатих дозвола за управљање отпадом (Службени гласник Републике Српске, бр. 43/15, 14/18)	Овим Правилником се прописује садржај регистра издатих дозвола за управљање отпадом, те начин вођења и изглед регистра издатих дозвола за управљање отпадом.
Правилник о садржини и изгледу дозволе за управљање отпадом (Службени гласник Републике Српске, бр. 43/15)	Овим Правилником прописује се садржај и изглед дозволе за управљање отпадом, а исти се налазе на Обрасцу у Прилогу овог Правилника који чине његов саставни дио.
Правилник о управљању отпадом који садржи азбест (Службени гласник Републике Српске, бр. 47/18)	Правилником се прописује начин паковања, критеријуми, услови и начин коначног одлагања отпада који садржи азбест и друге мјере за спречавање разношења азбестних влакана и прашине у животну средину.
Уредба о управљању амбалажом и амбалажним отпадом (Службени гласник Републике Српске, бр. 24/21)	Овом Уредбом прописују се услови за дизајнирање, производњу и употребу амбалаже, управљање амбалажом и амбалажним отпадом, посебни услови за издавање дозволе оператера, као и образци извјештаја о управљању амбалажом и амбалажним отпадом.
Правилник о категоријама, испитивању и класификацији отпада (Службени гласник Републике Српске, бр. 19/15, 79/18)	Овим Правилником прописује се: Каталог отпада; Q листа – Категорије отпада; Y листа – Листа категорија или сродних типова опасног отпада према његовој природи или активности којом се стварају; S листа – компоненте отпада који га чине опасним; H листа – Карактеристике отпада који га чине опасним; D листа – Операције одлагања; R – листа Операције искоришћења отпада; Граничне вриједности концентрације опасних компоненти у отпаду на основу којих се одређују карактеристике отпада; Листа параметара за одређивање физичко-хемијских особина опасног отпада намијењеног за физичко-хемијски третман; Листа параметара за испитивање отпада за потребе термичког третмана; Листа параметара за испитивање отпада и елуата намијењеног за одлагање; врсте, садржај и образац извјештаја о испитивању отпада и начин и поступак класификације отпада.
Правилник о начину и поступку управљања отпадом од титан-диоксида и мејрама мониторинга животне средине на локацији (Службени гласник Републике Српске, бр.7/19)	Овим Правилником прописују се начин и поступак управљања отпадом од титан-диоксида, као и мјере мониторинга животне средине на локацији.
Правилник о поступању са уређајима и отпадом који садрже полихлорована једињења (Службени гласник Републике Српске, бр. 51/19)	Правилник прописује садржај, изглед ознаке и начин означавања уређаја који садрже полихлорована једињења (PCB) и просторије или постројења у којима се смјештени, као и деконтаминираних уређаја, начин одлагања PCB или PCB отпада, деконтаминације уређаја који садрже PCB и методе испитивања садржаја PCB, садржај пријаве података и регистра уређаја у употреби који садрже PCB и PCB отпада и садржај захтјева за издавање дозволе за деконтаминацију уређаја који садрже PCB.
Правилник о начину и поступку управљања отпадом од дуготрајних органских загађујућих материја (Службени гласник Републике Српске, бр. 32/19)	Овим Правилником прописују се листа дуготрајних органских загађујућих материја, начин и поступак за управљање отпадом од дуготрајних органских загађујућих материја и граничне вриједности концентрација дуготрајних органских загађујућих материја које се односе на одлагање отпада који садржи или је контаминиран дуготрајним органским загађујућим материјама.
Правилник о обрасцу захтјева за издавање дозволе за складиштење, третман и одлагање отпада (Службени гласник Републике Српске, бр. 18/15)	Овим Правилником прописује се образац захтјева за издавање дозволе за складиштење, третман и одлагање отпада.
Правилник о начину управљања отпадним гумама (Службени	Овим Правилником детаљније се прописује начин и поступак управљања отпадним гумама у које убрајамо гуме: моторних

Подзаконски акт	Садржај подзаконског акта
гласник Републике Српске, бр.20/12)	возила (аутомобила, аутобуса, камиона, мотоцикала и других превозних средстава), пољопривредних и грађевинских машина, приколица, летјелица, вучних машина, других машина и уређаја и осталих сличних производа које власник одбацује или намјерава да одбаци због оштећења, истрошености, истека рока трајања или других разлога.
Правилник о обрасцима извјештаја о управљању посебним категоријама отпада (Службени гласник Републике Српске, бр. 87/20)	Овим Правилником прописују се обрасци извјештаја о управљању посебним категоријама отпада. Посебне категорије отпада које су обухваћене овим правилником су: батерије и акумулатори, гуме за моторна возила, минерална и синтетичка уља и мазива, моторна возила, изузев историјских и колекционарских возила, као и моторних возила дипломатских, конзуларних и међународних представништава, електрични и електронски производи и опрема, пластичне кесе за ношење изузев биоразградивих кеса за ношење. Извјештаје о управљању посебним категоријама отпада обвезници плаћања накнаде за посебне категорије отпада достављају Фонду за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске.

Законодавство ЕУ у области управљања отпадом Оквир Европске политике управљања отпадом чине сљедеће Директиве:

- Директива 2008/98/EZ Европског парламента и Савјета о отпаду и укидању одређених директива (СЛ Л 312, 22. 11. 2008), као и Директива Европског парламента и Савјета 2018/851 од 30. маја 2018, као измјена претходне директиве о отпаду;
- Директива 94/62/ЕС Европског парламента и Савјета од 20. децембра 1994. године о амбалажи и амбалажном отпаду, као и Директива 2004/12/ЕС Европског парламента и Савјета од 11. фебруара 2004. године којом се мијења Директива 94/62/ЕС о амбалажи и амбалажном отпаду – Изјава Савјета, Комисије и Европског парламента, Директива Комисије 2013/2/EU од 7. фебруара 2013. године којом се мијења Анекс I Директиве 94/62/ЕС Европског парламента и Савјета о амбалажи и амбалажном отпаду и Одлука Комисије 97/129/ЕС од 28. јануара 1997. године о утврђивању система идентификације за амбалажне материјале на темељу Директиве 94/62/ЕС Европског парламента и Савјета о амбалажи и амбалажном отпаду;
- Директива (EU) 2015/720 Европског парламента и Савјета од 29. априла 2015. године о измјени Директиве 94/62/ЕС у погледу смањења потрошње лаганих пластичних кеса за ношење;
- Директива (EU) 2019/904 Европског парламента и Савјета о смањењу утицаја одређених пластичних производа на животну средину;
- Директива 2010/75/EZ Европског парламента и Савјета о индустријским емисијама (интегрирано спречавање и контрола загађења) (СЛ Л 334, 17. 12. 2010);
- Директива Савјета 1999/31/EZ о депоновању отпада (СЛ Л 182, 16. 7. 1999), као и Директива 2018/850 од 30. маја. 2018. године, као измјена претходне директиве о депоновању отпада;
- Директива 2009/31/EZ Европског парламента и Савјета о геолошком складиштењу угљен-диоксида и о измјенама и допунама Директиве Савјета 85/337/EEZ,
- Директива Европског парламента и Савјета 2006/60/EZ, 2001/80/EZ, 2004/35/EZ, 2006/12/EZ, 2008/1/EZ и Регулative (EZ) 1013/2006 (СЛ Л 140, 5. 6. 2009);

- Директива 2006/66/EZ Европског парламента и Савјета од 6. септембра 2006. године о батеријама и акумулаторима и отпадним батеријама и акумулаторима којом се укида Директива 91/157/EEZ (СЛ Л 266, 26. 9. 2006), као и Директива 2018/849 од 30. маја 2018. године, као измјена претходних директива о отпадним возилима (2000/53/EC), отпадним батеријама и акумулаторима (2006/66/EC) и електричној и електронској опреми (2012/19/EC);
- Директива 2000/53/EZ Европског парламента и Савјета од 18. септембра 2000. године о отпадним возилима (СЛ Л 269, 21. 10. 2000), као и Директива 2018/849 од 30. маја 2018. године, као измјена претходних директива о отпадним возилима (2000/53/EC), отпадним батеријама и акумулаторима (2006/66/EC) и електричној и електронској опреми (2012/19/EC);
- Директива 2012/19/EU Европског парламента и Савјета од 4. јула 2012. о отпадној електричној и електронској опреми (ОЕЕО) (СЛ Л 197, 24. 7. 2012), као и Директива 2018/849 од 30. маја 2018. године, као измјена претходних директива о отпадним возилима (2000/53/EC), отпадним батеријама и акумулаторима (2006/66/EC) и електричној и електронској опреми (2012/19/EC);
- Директива 96/59/EC од 16. септембра 1996. године о одлагању полихлорираних бифенила и полихлорираних терфенила (PCB/PCT);
- Директива 86/278/EEC о заштити животне средине, нарочито тла, када се муљ изуређаја за пречишћавање отпадних вода користи у пољопривреди;
- Директива 87/217/EEC о спречавању и смањењу загађења животне средине азбестом;
- Директива 2005/64/EC о хомологацији моторних возила с обзиром на њихову поновну употребљивост, рециклирања и поврата;
- Директива (EU) 2017/2102 Европског парламента и Савјета о измјенама Директиве 2011/65/EC о ограничењу коришћења одређених опасних супстанци у електричној и електронској опреми и Директива 2011/65/EC;
- Директива 2006/21/EC о управљању отпадом из истраживања и експлоатације минералних сировина која допуњује директиву 2004/35/EC.

3. ПОДАЦИ О ОПШТИНИ

Данашња општина Петрово настала је Одлуком о проглашењу општине Петрово бр. 41/91, коју је озаконила Скупштина Републике Српске доношењем Закона о промјени назива насељених мјеста и утврђивању новог насељеног мјеста и образовању општине Петрово ("Службени гласник Републике Српске" број 12/93).

Општина се налази на сјеверо-источном дијелу Босне и Херцеговине, односно централном дијелу Републике Српске, у сјеверо-источном подножју планине Озрен. Простор општине обухвата површину од 109,53 km², што чини око 0,44 % Републике Српске, односно, око 0,21 % површине Босне и Херцеговине. Општина Петрово обухвата Спречанско поље и сјевероисточни дио планине Озрен. Налази се између три позната привредна базена: Тузланског, Зеничког и Добојског. Релјефно 65 % територије општине Петрово чини брдско – планинско подручје, а осталих 35% територије је равничарско. Просјечна надморска висина је 534м. Над Озреном доминирају два виса, Велика Острвица 918м (уједно и највиши врх на Озрену) и Краљица са 883м.

Данас је територија општине Петрово организована у седам мјесних заједница: Петрово, Какмуж, Карановац, Сочковац, Порјечина, Кртова и Калуђерица. Према попису становништва проведеном 2013. године на територији Општине је живјело 6.474 становника. Петрово је скоро у цјелини рурарно подручје, осим малог дијела МЗ Петрово, гдје се налази административни центар општине и гдје је и највећа густина насељености. Општина Петрово се граничи са сусједним општинама: Добој, Грачаница, Лукавац и Маглај

Слика бр. 1 Положај општине Петрово

Просторне цјелине на подручју општине Петрово су дефинисане на основу постојеће мреже насеља.

Табела бр. 2 Просторне цјелине на подручју општине Петрово

ЗОНА ОПШТИНСКОГ ЦЕНТРА	НАСЕЉА У САСТАВУ	ПОВРШИНА ЗОНЕ (km ²)
Петрово	Петрово	20,58
	Какмуж	28,39
	Сочковац	12,83
	Карановац	15,65
	Калуђерица	15,45
	Порјечина	12,66
	Кртова	3,97
Укупно општина Петрово		109,53

По типу насеља се могу подијелити на рурална и урбана. На територији општине од урбаних насеља издваја се само Петрово. Насељено мјесто Петрово је административни центар општине, односно пол концентрације становништва и економских активности у општини, под чијим се директним и индиректним утицајима врши демографски, функционални, социоекономски и физиономски преображај околних насеља. Сва остала насеља у општини су сеоског типа.

Већину сеоских насеља карактерише разбијеност, мала густина изграђености, слаба комунална опремљеност, слаба опремљеност објектима јавне инфраструктуре. Насеља општине Петрово су смјештена у сјевероисточном, равничарском дијелу општине. Заузимају просторе у подножју планине Озрен на надморским висинама до 200 мнм и појединим засецима на висинама до 300 мнм. Од наведеног описа одступа само насеље Калуђерица које је смјештено дубље у простору Озрена, на надморској висини од 350 до 500 мнм. Насеља су организована линеарно, дуж локалних путева, и формирана су претежно од пољопривредних домаћинстава и индивидуалних стамбених објеката са окућницом.

Од друмских комуникација, на територији општине нема магистралних нити регионалних путева а најзначајнија путна комуникација је локални пут од посебног значаја Добој-Озрен (Калуђерица). Међутим, Петрово се налази у гравитационом подручју магистралног путног правца М4, дионице Добој-Грачаница-Миричина-Луковац, који се протеже кроз сусједну општину Грачаница, на територији ФБиХ, а са којим насељски центри Карановац, Сочковац, Какмуж и Петрово имају директне друмске везе преко локалних путева и мостова на ријеци Спречи.

Локални путеви на територију општине, поред усвајања категорије пута од посебног значаја која је одређена од стране ЈП „Путеви РС“ тј. на нивоу РС, Одлуком о локалним путевима и улицама (Сл.Гл. општине Петрово бр. 5/07) одређени су према важности у путеве I, II, III и IV реда, а што је основа за план и програм одржавања према приоритетима. Локални путеви првог реда су дефинисани као путеви који повезују општину Петрово са сусједним општинама, а локални путеви другог реда дефинисани су као путеви који повезују насељена мјеста општине Петрово. Локалним путевима трећег реда дефинисани су путеви унутар насељених мјеста од значаја за мјесне заједнице, а локалним путевима четвртог реда дефинисани су путеви унутар насељеног мјеста. Одлика већине локалних путева који се пружају јужно од ријеке Спреча јесте да су мале ширине коловоза, без потпуног попречног профила (банкине,

тротоари, елементи одводње, и др.), те кривинске карактеристике и подужни нагиби увелико варирају.

На основу Стратегије развоја Петрова, основним макроекономским индикаторима, пољопривреда, шумарство и прехранбена индустрија је сектор од великог значаја за развој општине. По свом значају пољопривреда представља основну дјелатност домаћег становништва. Према начину коришћења у Петрову преовладавају оранице, ливаде, окућнице, воћњаци и пашњаци. Основу пољопривредне производње чини узгој пољопривредних производа самосталних пољопривредника, тј. сељака на уситњеним парцелама и углавном за сопствене потребе. Основни недостатак овог начина коришћења земљишта је немогућност употребе механизације, агромеханичких мјера као и сваштарска производња. У Петрову постоји и неколико фарми које се баве узгојем живине, неколико њих је регистровано док се остало становништво углавном бави узгојем за своје потребе.

Од индустријских грана најзаступљенија је дрвопрерађивачка и прерада пластике.

3. СТАЊЕ У ОБЛАСТИ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

С обзиром да одрживо управљање отпадом подразумева спречавање и минимизацију стварања отпада, могућност третмана, рециклирања и третирања отпада за поновну употребу у контексту сировине или могућег енергента, као и нешкодљиво одлагање отпада који није погодан за рециклажу, у Републици Српској приступило се регионалном збрињавању комуналног отпада. Општина Петрово по свом географском положају припада простору добојске регије. У складу са Стратегијом управљања отпадом Републике Српске 2016-2025 и Републичким планом управљања отпадом у Републици Српској, предвиђено је да се отпад са подручја општине Петрово одлажен на регионалној санитарној депонији у Добоју. Постојећа депонија у Добоју још увек није претворена у регионалну санитарну депонију. Удаљеност општинског центра од локалитета планиране регионалне санитарне депоније је 20km.

На подручју општине Петрово егзистира читав низ проблема у области збрињавања чврстог отпада, што има значајне посљедице и негативне утицаје на квалитет животне средине. Оваква ситуација у многоме може негативно утицати на здравље становништва.

Постојећи систем управљања отпадом

На подручју општине Петрово комуналне услуге обавља ЈКП „Вода“ Петрово. Одвоз кућног отпада се врши редовно, једном седмично са подручја свих 7 мјесних заједница. Грађани отпад углавном одлажу у властите канте за отпад. Само у центру општине су постављени контејнери за одлагање отпада. Међутим контејнери су у доста лошем стању и нема их довољан број. Системом за сакупљање отпада нису обухваћена сва насеља у оквиру мјесних заједница тако да нису сви становници општине Петрово покривени услугама сакупљања и одвоза отпада.

Постојећи систем сакупљања отпада на тренутно обухвата само мијешани комунални отпад. На подручју општине није успостављен систем:

- сакупљања, одвоза и збрињавања клаоничког отпада,
- сакупљања, одвоза и збрињавања лешева угинулих животиња,
- сакупљања, одвоза и збрињавања грађевинског отпада,
- сакупљања, одвоза и збрињавања различитих категорија опасног отпада,
- издвајање амбалажног отпада
- издвајање рециклабилних компоненти из мијешаног комуналног отпада и сл.

Предузеће ЈКП „Вода“ Петрово поред послова прикупљања и одвоза отпада врши послове који се односе на припрему и дистрибуцију воде. Укупан број запослених је 13, и од тога су само 3 радника нагажована на пословима прикупљања и одвоза отпада.

Окосницу сакупљања чине контејнери од 1,1 m³ који су заступљени у највећем броју, и има их 36 комада и мањи број контејнера од 5m³, којих има 13 комада. Од механизације за сакупљање и транспорт отпад у власништву предузећа су два камиона смећара.

3.1. Очекиване врсте, количине и поријекло укупног отпада на територији општине Петрово

Тренутна процјена производње отпада заснива се на расположивим подацима о демографском, економском и друштвеном развоју.

3.1.1. Врсте отпада

Према Закону о управљању отпадом („Службени гласник Републике Српске“, бр. 111/13, 106/15, 16/18 и 70/20), отпад представља све врсте материја или предмета садржаних у листи категорија отпада (Q-листа) које власник одбацује, намјерава или мора да одбаци, у складу са Законом. Врсте отпада у смислу овог Закона су:

- комунални отпад (кућни отпад),
- комерцијални отпад,
- индустријски отпад.

Интегрални систем управљања отпадом подразумијева категорије отпада дефинисане Правилником о категоријама, испитивању и класификацији отпада (Сл. гл. РС, бр. 19/15 и 79/18). Овај систем свеобухватно посматра отпад који, без обзира на начин настанка, се генерише на читавом подручју обухвата система. У категоризацији отпада се осликава читав комплексност једног таквог система и дају се препознати и саме компоненте система, које ће свака за себе подразумијевати низ оквирних механизма имплементације као што су правни, институционални и економски механизми.

Отпад се, према класификацији отпада, разврстава у двадесет група у зависности од мјеста настанка и поријекла. Каталог отпада се користи за класификацију свих врста отпада, укључујући и опасан отпад и потпуно је усаглашен са каталогом отпада ЕУ, који је урађен да створи јасан систем за класификацију отпада унутар ЕУ. Каталог ствара основу за све националне и међународне обавезе извјештавања о отпаду као што су обавезе везане за дозволе за управљање отпадом, националне базе података о отпаду и транспорт отпада. У оквиру Каталога, отпад је систематизован, првенствено, према дјелатностима у оквиру којих је генерисан, али и према типу отпада, материјалима или процесима. У Каталогу отпада је систематизовано више од 800 врста отпада, подијелих у 20 група, које се означавају двоцифреним бројевима. Листа група је дата у наредној табели:

Табела бр. 3 Основне групе отпада према каталогу отпада

01	ОТПАДИ КОЈИ ПОТИЧУ ОД ИСТРАЖИВАЊА, ИСКОПАВАЊА ИЗ РУДНИКА ИЛИ КАМЕНОЛОМАИ ФИЗИЧКОГ И ХЕМИЈСКОГ ТРЕТМАНА МИНЕРАЛА
02	ОТПАДИ ИЗ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ХОРТИКУЛТУРЕ, АКВАКУЛТУРЕ, ШУМАРСТВА, ЛОВА ИРИБОЛОВА, ПРИПРЕМЕ И ПРАРАДЕ ХРАНЕ
03	ОТПАДИ ОД ПРАРАДЕ ДРВЕТА И ПРОИЗВОДЊЕ ПАПИРА, КАРТОНА, ПУЛПЕ, ПАНЕЛА И НАМЈЕШТАЈА
04	ОТПАДИ ИЗ КОЖНЕ, КРЗНАРСКЕ И ТЕКСТИЛНЕ ИНДУСТРИЈЕ
05	ОТПАДИ ОД РАФИНИСАЊА НАФТЕ, ПРЕЧИШЋАВАЊА ПРИРОДНОГ ГАСА И ПИРОЛИТИЧКОГ ТРЕТМАНА УГЉА
06	ОТПАДИ ОД НЕОРГАНСКЕ ХЕМИЈСКЕ ПРАРАДЕ
07	ОТПАДИ ОД ОРГАНСКЕ ХЕМИЈСКЕ ПРАРАДЕ
08	ОТПАДИ ОД ПРОИЗВОДЊЕ, ФОРМУЛАЦИЈЕ, СНАБДИЈЕВАЊА И УПОТРЕБЕ ПРЕМАЗА (БОЈЕ, ЛАКОВИ И СТАКЛЕНЕ ГЛАЗУРЕ), ЉЕПИЛА, ЗАПТИВАЧИ И ШТАМПАРСКЕ БОЈЕ
09	ОТПАДИ ИЗ ФОТОГРАФСKE ИНДУСТРИЈЕ

10	ОТПАДИ ИЗ ТЕРМИЧКИХ ПРОЦЕСА
11	ОТПАДИ ОД ХЕМИЈСКОГ ТРЕТМАНА ПОВРШИНЕ И ЗАШТИТЕ МЕТАЛА ИДРУГИХ МАТЕРИЈАЛА; ХИДРОМЕТАЛУРГИЈА ОБОЈЕНИХ МЕТАЛА
12	ОТПАДИ ОД ОБЛИКОВАЊА И ФИЗИЧКЕ И МЕХАНИЧКЕ ПОВРШИНСКЕОБРАДЕ МЕТАЛА И ПЛАСТИКЕ
13	ОТПАДИ ОД УЉА И ОСТАКА ТЕЧНИХ ГОРИВА (ОСИМ ЈЕСТИВИХ УЉАИ ОНИХ У ПОГЛАВЉИМА 05, 12 И 19)
14	ОТПАДНИ ОРГАНСКИ РАСТВОРАЧИ, СРЕДСТВА ЗА ХЛАЂЕЊЕ И ПОТИСНИ ГАСОВИ (ОСИМ 07 И 08)
15	ОТПАД ОД АМБАЛАЖЕ, АПСОРБЕНТИ, КРПЕ ЗА БРИСАЊЕ, ФИЛТЕРСКИ МАТЕРИЈАЛИ И ЗАШТИТНЕ ТКАНИНЕ, АКО НИЈЕ ДРУГАЧИЈЕСПЕЦИФИКОВАНО
16	ОТПАДИ КОЈИ НИСУ ДРУГАЧИЈЕ СПЕЦИФИКОВАНИ У КАТАЛОГУ
17	ГРАЂЕВИНСКИ ОТПАД И ОТПАД ОД РУШЕЊА (УКЉУЧУЈУЋИ И ИСКОПАНУ ЗЕМЉУ СА КОНТАМИНИРАНИХ ЛОКАЦИЈА)
18	ОТПАДИ ОД ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ЉУДИ И ЖИВОТИЊА И/ИЛИ С ТИМ ПОВЕЗАНОГ ИСТРАЖИВАЊА (ИСКЉУЧУЈУЋИ ОТПАД ИЗ КУХИЊА ИРЕСТОРАНА КОЈИ НЕ ДОЛАЗИ ОД НЕПОСРЕДНЕ ЗДРАВСТВЕНЕЗАШТИТЕ)
19	ОТПАДИ ИЗ ПОСТРОЈЕЊА ЗА ОБРАДУ ОТПАДА, ПОГОНА ЗА ТРЕТМАН ОТПАДНИХ ВОДА ВАН МЈЕСТА НАСТАЈАЊА И ПРИПРЕМУ ВОДЕ ЗАЉУДСКУ ПОТРОШЊУ И КОРИШЋЕЊЕ У ИНДУСТРИЈИ
20	КОМУНАЛНИ ОТПАДИ (КУЋНИ ОТПАД И СЛИЧНИ КОМЕРЦИЈАЛНИ И ИНДУСТРИЈСКИ ОТПАДИ), УКЉУЧУЈУЋИ ОДВОЈЕНО САКУПЉЕНЕФРАКЦИЈЕ

На подручју општине Петрово, са обзиром да се ради о слабо развијеној општини, највише се генерише комунални отпад. Комунални отпад представља отпад из домаћинства (кућни отпад), као и други отпад који је због своје природе или састава сличан отпаду из домаћинства.

На подручју Општине Петрово до сада нису рађене анализе морфолошког састава комуналног отпада. Морфолошки састав отпада је масени удио појединих фракција у карактеристичном узорку комуналног отпада. Уобичајени извори производње комуналног отпада су домаћинства, комерцијални извори (ресторани, трговине, канцеларије, аутосервиси, амбуланте, хотели, производни погони итд.) те јавне површине (улице, паркови и др.). С обзиром на главне изворе, на морфолошки састав отпада зависан је о броју становника, годишњем добу, клими, географском положају и економској ситуацији. У складу са Републичким планом управљања отпадом Републике Српске, морфолошки састав комуналног отпада који се одлаже на депоније је следећи:

Табела бр. 4 Морфолошки састав комуналног отпада

Врста компоненте отпада	Просјек (%)
Органски отпад из кухиња и	40,30

башта	
Дрво	2,83
Текстил	3,84
Стакло	4,43
Грађевински отпад	4,30
Електронски отпад	0,41
ПЕТ	3,34
Фолија	7,10
Гума	0,81
Пластика	5,92
Лименке	1,48
Метал	2,18
Папир и картон	14,66
Отпад животињског поријекла	1,44
Остало	9,91

Комунални отпад може се додатно подијелити на:

- *Биоотпад, састоји се од кухињских остатака, те различитог баштенског отпада као што је:*
  - остаци од воћа и поврћа,
  - остаци од чишћења прехранбених намирница,
  - хљеб, остаци хране,
  - зелени отпад, трава, лишће, гране.
- *Папир и картон. У ову категорију спадају:*
  - новински и остали штампани папир,
  - књиге, свеске, каталози, проспекти,
  - папирнате кесе, картонске кутије,
  - остали папирни и картонски предмети без фолије и других пластичних материјала.
- *Стакло. Дијели се у двије главне групе:*
  - стаклене посуде-боце, чаше
  - прозорско и аутомобилско стакло
- *Пластика (Полимерни материјали):*
  - PET (полиетилен),
  - PELD (полиетилен ниске густоће),
  - PEHD (полиетилен високе густоће),
  - PVC (поливинил хлорид),
  - PP (полипропилен),
  - PC (полистирен),
  - PET амбалажа,
  - Остала пластика (прехранбени артикли, средства за прање и чишћење).
- *Метали. Метални остаци могу се подијелити на:*
  - жељезни метали (челик, лим,..),
  - обојени метали (алуминиј, бакар, олово, цинк...).
- *Посебан, опасан отпад. У опасни комунални отпад се убрајају све материје, остаци материја, односно амбалажа загађена тим материјама који*

директно угрожавају здравље људи и животиња те смањују квалитет животне средине, као што су:

- отпадне батерије, акумулатори,
  - контаминирана амбалажа од разних хемикалија,
  - сијалице, свјетилке,
  - посуде под притиском,
  - моторна уља, уљни филтери,
  - лијекови, козметички производи,
  - разни други предмети који садрже опасне твари.
- *Остали отпад (остатак). У остатак спадају групе мањих отпадних материја тј. предмета мањих и средњих димензија:*
    - тканине и кожа,
    - неспецифицирани ситни дијелови различитих композитних материјала
    - керамика, порцулан,
    - ситни биоотпад,
    - ситни папир и картон,
    - ситни метали и дијелови различитих опасних отпадних материја.

3.1.2. Количине отпада

На подручју општине Петрово се мјесечно сакупи цца 216 т мјешовитог комуналног отпада. Покривеност општине системо за сакупљање и транспорт отпада износи око 75 %. У наредној табели је дат преглед покривености сакупљања отпада на подручју Општине по мјесним заједницама и насељима у склопу мјесних заједница:

Табела бр. 5 Покривеност општине системом за сакупљање отпада

Red br	Назив мјесене заједнице	Насељена мјеста у склопу МЗ	Броје становника у МЗ	ДЕа ли је МЗ покривена сакупљањем и одвозом отпада	Назив насеља У скопу МЗ која нису покривена услугом сакупљања отпада
1.	Карановац	Липовац, Грабова коса, Лијешће, Илијино брдо, Станица Карановац и Молитвиште	1.199	ДА	Грабова коса, Илијино брдо
2.	Сочковац	Станица Сочковац, Циглане, Каменици, Кечковац, Велика ријека, Мала ријека и Брда	845	ДА	Брда
3.	Какмуж	Баре, Доњи Поточани, Горњи Поточани, Вољујак, Ивановићи-Средина, Мекиљица и Слатине-Међаш	1.837	ДА	-
4.	Петрово	Петрово центар, Ново село, Комљеновац, Блажићи, Бисићи, Брђани и Студенчина	2.322	ДА	Блажићи
5.	Порјечина	Којићи, Лужани, Бјелани-Тодоровићи и Марјановићи	554	ДА	Којићи, Марјановићи

6.	Калуђерица	Манастирско, Викенд насеље и Наруци-Врела	109	НЕ	
7.	Кртова	Радићи, Станићи и Јовићи	144	ДА	-

Просјечна годишња количина отпада која се сакупи на подручју Општине Петрово износи цца 2.600 т, односно 7.400 m³, рачунајући да је густина несабијеног комуналног отпада 0,35 m³/тони.

3.2. Очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће бити искоришћен или одложен на територији општине Петрово

У складу са Стратегијом управљања отпадом Републике Српске 2016-2025 и Републичким планом управљања отпадом у Републици Српској, предвиђено је да се отпад са подручја општине Петрово одлажен на регионалној санитарној депонији у Добоју. Међутим постојећа депонија у Добоју још увјек није претворена у регионалну санитарну депонију. Овим Планом је предвиђено да се планском периоду од 5 година, за који се ради План, сав отпад који се генерише на подручју Општине одложи на подручју општине, обзиром да није извјесно када ће регионална санитарна депонија у Добоју почети са радом.

У циљу одређивања пројекције количина комуналног отпада на неком подручју за одређени временски период, неопходно је узети у обзир сљедеће параметре:

- Годишњи раст броја становника,
- Тренутна количина отпада (годишња),
- Годишњи раст продукције отпада и
- Повећање обухвата системом сакупљања комуналног отпада.

За потребе овог прорачуна претпостављено је да се број становника неће мијењати до 2027.год., стога је прогноза направљена коришћењем података о постојећем броју становника.

Како је претходно наведено, годишња количина отпада која се сакупи на подручју општине Петрово износи цца 2.600 тона.

Обухват система прикупљања комуналног отпада на подручју Општине Петрово тренутно износи 75% (2022.год.), а до 2028. год. предвиђа се повећање обухвата на 85%. Повећање обухвата за плански период је дакле 10%, односно 2% годишње.

Пројекција количина комуналног отпада до 2028.год. је прорачуната према формули

$$Q_n = Q_{(n-1)} (1 + k_1n + k_2n + a_n - a_{(n-1)})$$

представљена је у Табели 6, гдје је:

- Q_n – Количина мијешаног комуналног отпада у актуелној години (тона/год),
- $Q_{(n-1)}$ - Количина мијешаног комуналног отпада у претходној години (тона/год),
- k_1n – коефицијент годишњег раста становништва за актуелну годину ($k_1n=0$),
- k_2n – коефицијент годишњег раста продукције отпада за актуелну годину ($k_2n=0,015$),
- a_n – Коефицијент обухвата система прикупљања за актуелну годину ($a_n=0.85$),

- $a(n-1)$ –кофицијент обухвата система прикупљања за претходну годину($a(n-1)=0,75$).

Табела бр. 6Пројекција количина отпада које ће бити сакупљени на територији општине Петрово

Година	Коефицијент годишњег раста количина отпада	Повећање степеном покривености сакупљања отпада	Количина отпада (тона)
2022	1.015%		2,600.00
2023	1.015%	2.00%	2,691.78
2024	1.015%	2.00%	2,786.80
2025	1.015%	2.00%	2,885.17
2026	1.015%	2.00%	2,987.02
2027	1.015%	2.00%	3,092.46
Укупно:			17,043.24

Према урађеној пројекцији у планском периоду укупна количина отпада која ће се сакупити на подручју Општине Петрово износи цца 17.000 тона, односно 48.500m^3 , рачунајући да је густина несабијеног комуналног отпада $0,35\text{ m}^3/\text{тони}$.

Међутим, не очекује се да се сва количина отпада која се сакупи и одложи на депонију, јер је овим планом планирана изградња објеката и постављање опреме за издвајање рециклабилних компонената из отпада. Планирано је да се до краја планског периода из укупне количине отпада издвоји 10 % компоненти које се могу рециклирати и које имају употребну вриједност, односно 2,5% годишње, почев од 2024. године.

Табела бр. 7Пројекција количина отпада које ће бити одложене на територији општине Петрово

Година	Коефицијент годишњег раста количина отпада	Повећање степеном покривености сакупљања отпада	Количина отпада (тона)	Постотак издвајања рециклабилних компоненти	Количина отпада за одлагање (тона)
2022	1.015%		2,600.00		2,601.00
2023	1.015%	2.00%	2,691.78		2,691.78
2024	1.015%	2.00%	2,786.80	2.50%	2,717.13
2025	1.015%	2.00%	2,885.17	5.00%	2,742.72
2026	1.015%	2.00%	2,987.02	7.50%	2,768.55
2027	1.015%	2.00%	3,092.46	10.00%	2,794.62
Укупно:					16,315.80

Према урађеној пројекцији у планском периоду укупна количина отпада која ће се одложити на подручју Општине Петрово износи цца 14.300 тона, односно 46.600m³, рачунајући да је густина несабијеног комуналног отпада 0,35 m³/тони.

Количина отпада која ће се издвојити и поново искористити износи цца 700 тона.

3.3. Очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће се прихватити из других јединица локалне самоуправе

На територији општине Петрово не очекује се отпад из других јединица локалне самоуправе који ће се одлагати на територији општине с обзиром да у оквиру исте нема надлежне депоније нити тренутно постоје центри за раздвајање или рециклажу отпада.

3.4. Очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће се отпремити у друге јединице локалне самоуправе

У складу са Стратегијом управљањаотпадом Републике Српске 2016-2025 и Републичким планом управљања отпадом у Републици Српској, предвиђено је да се отпад са подручја општине Петрово одлажен на регионалној санитараној депонији у Добоју. Међутим постојећа депонија у Добоју још увјек није претворена у регионалну санитарну депонију.

Овим Планом је предвиђено да се планском периоду од 5 година, за који се ради План, сав отпад који се генерише на подручју Општине одложи на подручју општине, обзиром да није извјесно када ће регионална санитарна депонија у Добоју почети са радом.

Ово се не односи на индустријски отпад, отпад који је сврстан у посебне токове отпада, као и секундарне сировине издвојене из комуналног отпада. Власници и генератори, овдје наведених категорија отпада, отпад предају овлашћеним оператерима, у складу са условима на тржишту и гдје постоји могућност да се локације оператера који се баве даљим третирањем налазе изван територије ЈЛС.

4. ЦИЉЕВИ КОЈИ ТРЕБА ДА СЕ ОСТВАРЕ У ПОГЛЕДУ ПОНОВНЕ УПОТРЕБЕ И РЕЦИКЛАЖЕ ОТПАДА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ПЕТРОВО

Рециклирање отпада у већем обиму нема економско оправдање у БиХ у краткорочном периоду, због ургентне потребе да се средства употребе другдје у систему управљања отпадом. Ипак, стратегија се залаже за увођење оваквих иницијатива у дугорочном периоду, да би примјенила Директивама Европске Уније за редукацију отпада у низводним токовима према инфраструктури за третман/одлагање.

Одрживо управљање отпадом значи омогућавање система који на минимум своди непожељне учинке на животну средину да би се осигурао ненарушен квалитет животне средине за будуће генерације. Превенција и редукација отпада ће увијек бити високи приоритети у сваком одрживом друштву, али за онај отпад који се не може избјећи, рециклирање је широко прихваћено као први приоритет када се разматрају опције за третман и одлагање. За индустријски отпад, ово укључује интерну реутилизацију материјала прије слања отпада ван круга постројења за рециклажу.

Рециклирање се јавља у двије форме:

- Поврат материјала, за директну реутилизацију;
- Третман коначног отпада да би се произвели материјали и производи за даљу употребу.

Рециклирање отпада тежи да редукује употребу примарних сировина и смањи потребе за низводним третманом и одлагањем, а све са општом добробити по животну средину када се упореди са алтернативом. За БиХ, приближавање стандардима ЕУ значи већи ниво рециклаже чврстог отпада. Директива за депоније Европске Уније налаже преусмјеравање отпада са депонија кроз узводни третман, са специфичним захтјевом да се значајно смањи одлагање биоразградивог отпада на депоније.

У складу са наведеним у погледу поновне употребе отпада на подручју општине Петрово постављају се **три основна циља** која би омогућила напредак у овој области у наредном периоду од пет година који је период за имплементацију Локалног плана управљања отпадом (2022-2027):

- **успостављање раздавајања отпада у оквиру домаћинства на мјесту настанка (фазна реализација по насељима),**
  - **постављањем зелених острва у урбаним дијеловима општине,**
  - **изградњом рециклажног дворишта на подручју општине.**
- ***Издавајање отпада на мјесту настанка***

Издавајање отпада на мјесту настанка, прије могућег мијешања с осталим компонентама комуналног отпада назива се примарна рециклажа. „In sity“ рециклажа је издавајање искористивих дијелова отпада на самом мјесту настајања, тј. становници сами сортирају у посебним контејнерима или врећама, или доносе на посебне платое као што су зелена острва или рециклажна дворишта. Овај начин одвојеног сакупљања отпада на мјесту настанка има низ предности јер се одвија у непосредној близини настанка отпада, смањује се контаминација животног простора, сировине су квалитетније јер имају мање нечистоћа, редукују се трошкови транспорта и одлагања, прикупљени материјали се могу директно пласирати на рециклажу, смањују се количине отпада које се шаљу на депонију.

Захтјеви који се јављају код издавајања отпада на мјесту настанка су слиједећи:

- морају се осигурати капиталне инвестиције у потребну опрему и објекте (канте или контејнери за одвојено одлагање различитих категорија отпада, објекат за сортирање, балирање, пресовање и сл),
- мора постојати оспособљени и квалификовани радници за вођење система за разврставање и сортирање, опрема захтјева редовна одражавања и по потреби замјену,
- потребно је осигурати простор за одлагање неупотребљивих дијелова отпадних материјала те се мора обављати контрола квалитета издвојених рециклибилних материјала,
- мора се осигурати предузеће задужено за транспорт и продају издвојених категорија отпада и сл.

Мјеста настанка комуналног отпада су углавном домаћинства те јавне и услужне дјелатности у којима настају знатне количине тзв. опасних материјала. Стога примарна рециклажа заузима посебно мјесту у интегралном концепту управљања отпадом јер осим издвајања корисних подразумијева и издвајање неких штетних компоненти комуналног отпада како би се у коначници смањило штетан потенцијал преосталог дијела комуналног отпада који се обрађује и одлаже. У суштини се може рећи да се примарна рециклажа проводи из разлога рециклирања отпада тј. због заштите животне средине, економске рачунице и потребе задовољавања законске регулативе. Као што је наведено, примарном рециклажом се смањује количина отпада за одлагање а тиме и могућност загађења животне средине. Економски разлози који произилазе из примарне рециклаже везани су уз уштеде на сировинама и енергији на обради полазних сировина. Економски разлози такође се могу сагледати у чињеници да мања количина отпада значи и мање трошка за његову обраду/одлагање. Законска регулатива инсистира на што већој примарној рециклажи, тиме и на рециклирању отпада како би се у првом реду смањило растући притисак на животну средину.

Поновна употреба отпада и рециклажа нису организоване у довољној мјери у општини Петрово иако постоје могућности за рециклажу отпада. Анализом морфолошког састава комуналног отпада, може се утврдити да се ту налазе најразличитије материје по врсти, количини и саставу, како хемијском тако и физичком. Неки од тих материјала могу се поново користити у друге сврхе, директно или додатном обрадом. Да би се ти материјали поново користили морају се, најчешће, прво одвојити од других материјала. Раздвајање појединих материјала (обично лакше употребљивих за другу намјену или прераду) на мјесту настајања је обично најлакши метод, али захтијева учешће оних који материјале одбацују што они нерадо чине.

У искористиве чврсте материјале који се најчешће појављују у отпаду, су разни метали, папир, дрвни отпаци (пиљевина, струготина, иверје и сл), текстил, кожа, гума, стакло, грађевински материјали (камен, пијесак, шљунак или мјешавина поменутих и других), остаци или отпаци хране и остали рјеђе одбацивани материјали из вртова и са зелених површина (лишће, грање, трава и сл.). Мора се нагласити да рециклажа, иако је битна компонента интегралног управљања отпадом, никада неће остварити приход од продаје рециклираних добара довољан да се покрију друге активности у управљању отпадом и заиста, велики проценат укупних трошкова рециклаже ће се морати подмиривати из накнада које плаћају произвођачи отпада. Са независним уговарачима од којих се очекује да у склопу уговора са општином или индустријом, укључе и поступке рециклаже, може се очекивати да ће добит од продаје рециклираних добара, покрити тек маргинални дио трошкова рециклирања.

- **Зелена острва**

(локације за одвојено сакупљање отпада) су мјеста која служе грађанима за одвојено сакупљање отпада (на мјесту настајања отпада). Основна функција зелених острва јесте одвојено сакупљање отпада који има употребну вриједност, односно предстаља сировину од које се може добити производ који има нову употребну вриједност. Овај процес издвајања корисног материјала из отпада и његово поново кориштење се назива рециклажа.

Зелена острва се састоје од четири типска контејнера намијењена одлагању различите врсте отпада који се може рециклирати. Уобичајено је да се на сваком зеленом острву налазе типски контејнери за одвојено одлагање:

- ✚ папира,
- ✚ стакла,
- ✚ ПЕТ-амбалаже,
- ✚ метала.

Зелена острва по правилу треба поставити на прометним мјестима, као и крај саобраћајница како би се обезбиједио лакши приступ. Пожељно би било зелена острва поставити у близини основних и средњих школа, да би се оставрио и едукативни ефекат, поред примарног који се односи на одвојено сакупљање рециклабилног отпада.

За постављање зелених острва није потребна израда пројектне документације нити прибављање дозвола.

- **Рециклажно двориште**

Рециклажно двориште (РД) је грађевинамијењена разврставању и привременом складиштењу посебних врста отпада. Рециклажна дворишта имају значајну улогу укупном систему управљања отпадом, јер служба коповезница којом јединице локалне самоуправе осигуравају везу између грађана, овлаштених сакупљача и овлаштених обрађивача.

Рециклажна дворишта, су објекти отвореног типа у којима грађани могу да одложе властите гломазне остаци одвојено сакупљени отпад, укључујући и кућни опасни отпад. Осим тога, грађани рециклажним двориштима могу добити основне информације о управљању отпадом, нарочито о потреби смањивања укупних количина отпада за одлагање, те боље искоришћавање разних врста отпада. Уобичајена је пракса да се наплаћује прихватање раздвојеног отпада који донесе грађани.

Са обзиром на функцију рециклажног дворишта потребно је изградити рециклажно двориште и опремити га опремом да се у рециклажном дворишту прихватају скоросвеће врсте отпада које настају у неком кућанству као што је:

- ✚ папир
- ✚ картон
- ✚ пластика
- ✚ метална амбалажа
- ✚ стиропор
- ✚ старе батерије
- ✚ стаклени амбалажни отпад
- ✚ равно стакло
- ✚ ПЕТ – боце
- ✚ ПЕ – фолија
- ✚ лименке
- ✚ стари лијекови
- ✚ отпадне гуме без наплатка
- ✚ метални гломазни отпад
- ✚ електронички отпад
- ✚ гломазни кућни отпад
- ✚ акумулаторе
- ✚ флуоресцентне цијеве
- ✚ батерије
- ✚ отпадна уља (осим биоразградивих јестивих уља)

Обзиром на карактер објекта, унутар рециклажног дворишта успостављају се следеће техничко-технолошке јелине:

- ✚ дио гдје ће се вршити издвајање секундарних сировина и преобрада појединих врста отпада
- ✚ објект за запослене – контејнерске изведбе с канцеларијом - портом и санитарним чвором
- ✚ складишне површине за привремено складиштење раздвојеног отпада

- ✚ радни и манипулативни простори
- ✚ систем за сакупљање и третман отпадних и санитарних вода
- ✚ ограда око локације.
- ✚ надстрешница (није неопходно, али је пожељно).

Локација на којој се гради рециклажно двориште мора бити водонепропусна (асфалтирана или бетонирана) са изграђеним системом за сакупљање оборинских вода.

Локацију рециклажног дворишта треба планирати изван урбаних, градских зона, али са друге стране рециклажно двориште не треба да буде превише удаљено од градске зоне (до 3 км), да грађанима не буде превише далеко да довезу и одложе претходно раздвојен отпад.

За изградњу рециклажног дворишта су потребне следеће дозволе:

- ✚ Локацијски услови
- ✚ Еколошка дозвола
- ✚ Грађевинска дозвола
- ✚ Дозвола за управљање отпадом
- ✚ Употребна дозвола

5. ПРОГРАМ САКУПЉАЊА ОТПАДА ИЗ ДОМАЋИНСТВА

Тренутно је програм сакупљања комуналног отпада дефинисан Одлуком о управљању комуналним отпадом (Службени гласник Општине Петрово 2/12) и Планом сакупљања комуналног отпада са динамиком одвоза који је донесен од стране ЈКП „Вода“ Петрово. Одвоз отпада се врши једном седмично са простора свих мјесних заједница.

Одвоз отпада се врши уследећим МЗ и насељима у склопу мјесних заједница:

Red br	Назив мјесне заједнице	Насељена мјеста у склопу МЗ	Броје становника у МЗ	ДЕа ли је МЗ покривена сакупљањем и одвозом отпада	Назив насеља У склопу МЗ која нису покривена услугом сакупљања отпада
1.	Карановац	Липовац, Грабова коса, Лијешће, Илијино брдо, Станица Карановац и Молитвиште	1.199	ДА	Грабова коса, Илијино брдо
2.	Сочковац	Станица Сочковац, Циглане, Каменици, Кечковац, Велика ријека, Мала ријека и Брда	845	ДА	Брда
3.	Какмуж	Баре, Доњи Поточани, Горњи Поточани, Волујак, Ивановићи-Средина, Мекиљица и Слатине-Међаш	1.837	ДА	-
4.	Петрово	Петрово центар, Ново село, Комљеновац, Блажићи, Бисићи, Брђани и Студенчина	2.322	ДА	Блажићи
5.	Порјечина	Којићи, Лужани, Бјелани-Тодоровићи и Марјановићи	554	ДА	Којићи, Марјановићи
6.	Калуђерица	Манастирско, Викенд насеље и Наруци-Врела	109	НЕ	
7.	Кртова	Радићи, Станићи и Јовићи	144	ДА	-

У складу са Одлуком о управљању комуналним отпадом (Службени гласник Општине Петрово 2/12), одовз оптада из месница, клаоница и других објеката за производњу или прераду производа животињског поријекла врши се свакодневно.

Предузеће ЈКП „Вода“ Петрово поред редовног одвоза отпада врши и одвоз отпада по позиву корисника комуналних услуга.

Као препорука побољшања система управљања отпадом даје се приједлог увођења система раздвајања отпада у оквиру домаћинства и то системом двије посудена слиједећи начин:

- Отпад се разврстава на мјесту настанка, на нивоу домаћинства, установа и предузећа. У насељима ће посебно бити распоређене двије посуде/контејнери различитих боја гдје се у једну посуду одваја суви, рециклабилан отпад док се у другу посуду посуде одлажу све оне врсте отпада које не могу имати неку

употребну вриједност у процесу рециклаже. Комунално предузеће сакупља отпад из рециклабилних канти и одвози га до линије за сепарацију гдје се врши раздвајање и припрема оптада за даље поступање. Контејнер/канта – за остале врсте отпада, тј. мокар отпад је посуда, канта или контејнер одговарајућег капацитета намијењен за сортирање такозваних „влажних остатака” током примарне селекције што подразумијева све компоненте комуналног отпада које се не могу рециклирати. Узимајући у обзир морфолошки састав отпада, у канту са тзв. мокрим отпадом, ће се већим дијелом одлагати биоразградиви отпад и мање количине осталих врста отпада, које нису погодне за рециклажу. Предметне активности је првобитно најбоље започети у зонама индивидуалног становања, гдје ће комунално предузеће одношење отпада из двије канте обављати утврђеном динамиком. Препорука је да се мокри отпад даље одвози два пута седмично или у складу са процјеном по потреби, а да се отпад из канте за рециклабилни отпад односи једном у двије недјеље или са процјеном по потреби. Динамику пражњења контејнера најбоље је утврдити и ревидирати након почетка функционисања система.

- Такође је потребно да се у периоду када се генерише већа количина зеленог биоразградивог отпада (лишће, трава, гране) спроводе акције интензивнијег сакупљања ове врсте отпада. У зонама колективног становања, прикупљање отпада се може вршити у контејнерима од 1.100 литара (суви рециклабилни отпад), и контејнерима од 1.100 литара (остали, мокар отпад). Препоручује се да, гдје је то могуће, контејнери буду постављени на мјестима која су доступна само станарима. Отпад који није могуће или није дозвољено одложити у контејнере, отпад који припада посебним токовима, као и кабаста отпад, грађани ће моћи да однесу у рециклажно двориште или ће се исти одвозити током организованог прољетног или јесењег одвоза. У будућности је потребно радити на проширењу мреже центара за сакупљање отпада, опремању мобилних постројења за сакупљање отпада и повећању учесталости акција сакупљања кабастог отпада, како би локација за одлагање отпада који се не може или не смије одлагати у канте и контејнере била доступнија грађанима.

Опрема и радници за сакупљање отпада

Тренутно предузеће ЈКП „Вода“ Петрово за сакупљање и транспорт оптада користи два камиона „смећара“ који су стари 22 и 20 година. За територију која је покривена услугама одвоза отпада, количинама која се сакупљају ова два возила су недовољна за прикупљање отпада које је утврђено Планом сакупљања и Одлуком о управљању комуналним отпадом (Службени гласник Општине Петрово 2/12). Такође су воуила у дотрајалом стању.

На пословима прикупљања и овоза отпада су ангажована три радника, што опет представља недовољан број за обављање послова прикупљања и одвоза отпада.

6. ПРОГРАМ САКУПЉАЊА ОПАСНОГ ОТПАДА ИЗ ДОМАЋИНСТАВА

Опасан отпад је отпад који по свом поријеклу, саставу или концентрацији опасних материја може да проузрокује опасност по животну средину и здравље људи и има најмање једну од опасних карактеристика утврђених посебним прописима, укључујући и амбалажу у којој је опасан отпад био или јесте упакован. Генерално, систем управљања отпадом подразумева спровођење прописаних мјера за поступање са отпадом у оквиру сакупљања, транспорта, складиштења, третмана и одлагања отпада.

Када опасни производи у домаћинству више нису потребни или од користи постају отпад – опасан отпад. Класификација опасног отпада који се може наћи у домаћинству представљена је према каталогу отпада 20 01. Овај отпад може представљати опасност по здравље људи и животну средину.

Тренутно на територији општине Петрово не постоји прихваћен програм сакупљања опасног отпада из домаћинстава. Опасан отпад од правних лица као што су здравствене установе и амбуланте се одвози у складу са законским обавезама и индивидуалним уговорима са овлашћеним правним лицима која посједују дозволу за одвоз и третман предметне категорије отпада. Такође и други правни субјекти који су приликом обављања дјелатности били обавезни прибавити рјешење о еколошкој дозволи су обавезни да склопе уговоре са овлашћеним институцијама за одвоз свих категорија отпада па тако и опасног отпада. У складу са наведеним остају домаћинства односно физичка лица која опасне категорије отпада у већини случајева одлажу у контејнере за комунални отпад јер нису едуковани, обавезни а није им ни дата шанса да га одлажу на други начин.

С обзиром да не постоји Програм сакупљања опасног отпада у домаћинствима **предлежу се слиједеће активности:**

- У склопу рециклажног дворишта предвидјети постављање посебних контејнера и друге опреме да би опасан отпад из домаћинства, грађани могли да однесу у рециклажно двориште.
- Опасан отпад из рециклажног дворишта се треба предавати овлашћеним оператерима за управљање овом врстом отпада уз вођење редовне евиденције.
- Забрањени мијешање опасног отпада са осталим комуналним отпадом и његово одлагање у контејнере или канте намијењене за рециклабилни или биоразградиви отпад.
- На републичком нивоу стратешки документи у вези са интегрисаним управљањем опасним отпадом још увијек нису донесени, а у нашој земљи не постоје капацитети за третирање и коначно збрињавање већине категорија опасног отпада, те је извоз тренутно једина опција, што значајно угрожава одрживост система управљања отпадом и представља ризик за успјешну имплементацију Плана.

7. ПРОГРАМ САКУПЉАЊА КОМЕРЦИЈАЛНОГ ОТПАДА

Комерцијални отпад је отпад који настаје у предузећима, установама и другим институцијама које се у цјелини или дјелимично баве трговином, услугама, канцеларијским пословима, спортом, рекреацијом или забавом, осим отпада из домаћинства и индустријског отпада. Комерцијални отпад тренутно се у највећем броју одлаже заједно са мијешаним комуналним отпадом или у мањем броју предаје овлашћеном оператеру који има дозволу за преузимање те врсте отпада.

На подручју општине Петрово не постоји дефинисан и прихваћен програм сакупљања комерцијалног отпада. Треба и истаћи да се ради о мањој општини гдје нема значајнијих индустријских и већих пословних субјеката

У складу са принципа заштите животне средине и одрживог развоја неопходно је усвојити слиједеће обавезе:

- локална предузећа за сакупљање отпада и локална заједница, треба да промовишу принцип “нула отпад” у продавницама, управама, школама, и уопште у предузећима и индустрији.
- локална самоуправа треба да до краја 2027. године да развије сет правила који ће захтијевати од пословних субјеката да развију сопствене планове за управљање отпадом. Ови планови треба да опишу начин одлагања појединачних категорија отпада. Надлежно предузеће за сакупљање отпадотребају заједно са локалном самоуправом да развију систем наплате, којим би мотивисали предузећа и индустрију да обезбиједи сопствене услуге у управљању отпадом.
- предвидјети активности:
  - Успостављање програма одвојеног сакупљања отпада на амбалажни и остали у оквиру привредних субјеката,
  - Увођење одвојеног сакупљања пепела за привредне субјекте који имају властиту котловницу,
  - Успостављање рециклажног дворишта на територији општите,

Сакупљање комерцијалног отпада (са англаском на амбалажу и амбалажни отпад) је потребно вршити на мјесту његовог настанка, односно на локацијама самих Испоручилаца амбалаже и амбалажног отпада као и њиховим пословницама са којима ЈКП „Вода“ Петровоима склопљене уговоре о преузимању и збрињавању отпада.

Битно је напоменути да сви обвезници, са којима су склопљени уговори треба да посједују своју властиту инфраструктуру за привремено складиштење комерцијалног отпада на свим локацијама на којима се исти генерише због природе њиховог пословања.

ЈКП „Вода“ Петровотреба додатно извршити анализу постојећих капацитета за привремено складиштење комерцијалног отпада, код свих Испоручилаца, те ће на основу те анализе, уколико буде потребно, набавити и поставити и нове намјенске контејнере различите запремине, за привремено складиштење комерцијалног отпада.

Свако мјесто које служи за привремено складиштење комерцијалног отпада ће бити обезбјеђено у смислу онемогућавања приступа трећим лицима која нису укључена у систем те јасно обиљежено у смислу означавања о којој се врсти отпада ради.

Учесталост преузимања амбалажног отпада ће завити од степена запуњавања намјенских контејнера и/или боксова у којима Испоручилац привремено складишти комерцијални отпад. По запуњавању 80 % од запремине контејнера и/или боксова на локацији Испоручиоца, овлаштено лице Испоручиоца ће обавјестити ЈКП „Вода“ Петрово, који ће дати налог сакупљачу да изврши преузимање издвојеног комерцијалног отпада.

8. ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА ИНДУСТРИЈСКИМ ОТПАДОМ

Индустријски отпад по дефиницији представља отпад поријеклом из индустријске - производне дјелатности, осим јаловине и пратећих минералних сировина из рудника и каменолома. Одговорност у управљању индустријским отпадом имају правна лица која сугенератори, тј. произвођачи индустријског отпада. У складу са законским и подзаконским прописима они су у обавези да отпад разврставају и класификују на опасан и неопасан отпад. Опасан отпад се на локацији произвођача може складиштити најдуже до годину дана (12 мјесеци). Опасан отпад произвођачи отпада су дужни складиштити и обиљежавати на прописан начин. Неопасан и опасан отпад се треба предавати оператерима који поседују одговарајуће дозволе за управљање отпадом. Генератор отпада је у обавези да прати коначне опције збрињавања отпада који је генерисао.

У зависности од опасних карактеристика, које утичу на здравље људи и животну средину, отпад може бити: инертни, неопасан и опасан. Опасан отпад јесте отпад који по свом пореклу, саставу или концентрацији опасних материја може проузроковати опасност по животну средину и здравље људи и има најмање једну од опасних карактеристика утврђених посебним прописима, укључујући и амбалажу у коју је опасан отпад био или јесте упакован. Неопасан отпад јесте отпад који нема карактеристике опасног отпада.

Произвођач отпада јесте свако лице чијом активношћу настаје отпад (изворни произвођач отпада) или свако лице чијом активношћу претходног третмана, мешања или другим поступцима долази до промене састава или природе отпада. Оператер јесте свако правно лице или предузетник које, у складу са прописима, управља постројењем или га контролише или је овлашћен за доношење економских одлука у области техничког функционисања постројења и на чије име се издаје дозвола за управљање отпадом. Посебни токови отпада јесу кретања отпада (истрошених батерија и акумулатора, отпадног уља, отпадних гума, отпада од електричних и електронских производа, отпадних возила и другог отпада) од места настајања, преко сакупљања, транспорта и третмана, до одлагања на депонију. Управљање отпадом јесте спровођење прописаних мера за поступање са отпадом у оквиру сакупљања, транспорта, складиштења, третмана, односно поновног искоришћења и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом после затварања и активности које предузима трговац и посредник

Одговорност у управљању индустријским отпадом имају правна лица која су генератори, тј. произвођачи индустријског отпада. У складу са законским прописима они су у обавези да отпад разврставају и класификују као опасан и неопасан.

Смањивање настајања индустријског отпада један је од значајнијих националних циљева у управљању отпадом који захтијева комплексне промјене у размишљању и управљању отпадом, од производног процеса до коначног одлагања, у односу на дугогодишњи начин управљања отпадом. Смањивање настанка индустријског отпада укључује различита технолошка рјешења у производним процесима и искоришћење отпада који је већ настао, примјену принципа чистије производње.

Просторним планом Републике дефинисани су центри за третман индустријског отпада у Републици Српској. Ти центри требали би бити изграђени у Бањој Луци, Бијелини и Рогатици.

Републички план налаже да се до краја 2024. год. у сарадњи ЈЛС са Министарством одреде тачне локације за депоније индустријског отпада, ураде студије изводљивости и припреми пројектна документација, а до краја 2029. год. да буду изграђени центри за третман индустријског отпада.

8.1. Управљање отпадом који припада посебним токовима

Посебни токови отпада су кретања посебних категорија отпада, од мјеста настајања преко сакупљања, транспорта и третмана до коначног збрињавања.

Управљање посебним категоријама отпада укључује поступање са:

- Истрошеним батеријама и акумулаторима,
- Отпадним уљима,
- Отпадним гумама,
- Отпадом од електричних и електронских производа и опреме,
- Отпадом који садржи полихлорована једињења,
- Отпадом од дуготрајних органских загађујућих материја,
- Отпадом који садржи азбест,
- Отпадним возилима,
- Медицинским отпадом,
- Амбалажним отпадом,
- Грађевинским отпадом и
- Отпадним муљем из уређаја за пречишћавање отпадних вода.

Према закону о управљању отпадом, Фонд организује систем управљања посебним категоријама отпада за које се плаћа накнада за оптерећивање животне средине, изузев за дио амбалажног отпада којим управља оператер. Фонд организује систем управљања посебним категоријама отпада на сљедећи начин:

- Наплаћује накнаду за управљање посебним категоријама отпада,
- Финансира услуге сакупљања и третмана посебне категорије отпада,
- Примјењује остале мјере утврђене општим актима Фонда и прописима којима се регулише управљање посебним категоријама отпада.

Накнада за посебне категорије отпада плаћа се за сљедеће производе:

- Пластичне кесе за ношење, изузев биоразградивих пластичних кеса за ношење, Батерије и акумулаторе,
- Гуме за моторна возила,
- Електричне и електронске производе и опрему, Минерална и синтетичка уља и мазива,
- Моторна возила, изузев историјских и колекционарских моторних возила, као и моторних возила дипломатских, конзуларних и међународних представништава.

Обвезник плаћања Накнада за посебне категорије отпада је произвођач, увозник или трговац који производе из члана 63и. став 2. закона о управљању отпадом ставља први пут у промет на територији Републике Српске. Обрачун накнаде дефинисан је чланом 63к. и Прилогом 3. Закона.

Отпад посебних токова, нарочито уколико има карактеристике опасног отпада, не смије се мијешати са комуналним отпадом нити заједно са њиме одлагати. Управљање свим посебним токовима отпада, који не треба или се на основу законских одредби не смију депоновати, могуће је организовати сакупљањем у рециклажним двориштима, трансфер станици, издвајањем на линији за сепарацији, одакле би их оператери или заинтересоване организације које се баве рециклажом тих врста отпада откупљивале и односиле.

Услјед посљедица изазваних пандемијом COVID-19, Министарство је пролонгирало плаћање накнада за посебне категорије отпада за које се плаћа накнада за оптерећивање животне средине до краја 2022. године.

У наставку, док се не успостави систем за управљање са посебним токовима отпада за које се плаћа накнада за оптерећивање животне средине, дате су мјере за успостављање и унапређење система.

8.1.1. Отпадне батерије и акумулатори

Власник истрошених батерија и акумулатора, осим истрошених батерија и акумулатора из домаћинства, предаје их ради третмана лицу које за то има дозволу. Сакупљање, складиштење и третман истрошених батерија и акумулатора може да врши само лице које има дозволу, те је потребно да води и чува евиденцију о истрошеним батеријама и акумулаторима и о количини која је сакупљена, ускладиштена или третирана и податке о томе доставља Фонду.

Мјере за успостављање и унапређење система управљања отпадним батеријама и акумулаторима су:

- Подстицање потрошача да одлажу истрошене батерије и акумулаторе на одређена мјеста за сакупљање.
- Одвојено сакупљање батерија од комуналног отпада и осталих врста отпада. Омогућавање и подстицање сакупљања истрошених батерија и акумулатора на мјестима за преузимање – рециклажна дворишта, продајна мјеста батерија и акумулатора.
- Учешће у систему управљања овим отпадом који буде организовао Фонд (управљање посебним категоријама отпада за које се плаћа накнада за оптерећење животне средине),
- Периодично организовање акција сакупљања и коришћење мобилних станица за сакупљање.

8.1.2. Отпадна уља

Управљање отпадним уљима треба да се спроводи кроз систем рециклаже и збрињавања уз поштовање начела "загађивач плаћа", те у складу са Директивом о отпадним уљима. Систем управљања отпадним уљима потребно је организовати на начин да се рециклажи да предност над термичком обрадом.

Произвођач отпадног уља, у зависности од количине отпадног уља коју годишње произведе, дужан је да обезбиједи пријемно мјесто до предаје ради третмана лицу које за то има дозволу. Власници отпадних уља који нису произвођачи отпадног уља дужни су да отпадно уље предају лицу које врши сакупљање и третман.

Лице које врши сакупљање, складиштење и третман отпадних уља мора да има дозволу, да води и чува евиденцију о отпадним уљима и о количини која је сакупљена, ускладиштена или третирана, као и о коначном одлагању остатака после третмана и податке о томе доставља Фонду.

Власници отпадних јестивих уља дужни су да отпадно јестиво уље које настаје припремом хране сакупљају одвојено од другог отпада и предају лицу које има дозволу за сакупљање, односно третман отпадних уља.

Мјере за управљање отпадним уљима:

- Омогућити и подстицати одвојено сакупљање отпадних уља на мјестима одређеним за преузимање – продајна мјеста и аутосервиси, рециклажна дворишта,
- Учешће у систему управљања овим отпадом који буде организовао Фонд (управљање посебним категоријама отпада за које се плаћа накнада за оптерећење животне средине),
- Подстицање сакупљања отпадних јестивих уља, ради искоришћења и производње енергената (биогорива и биотечности).

8.1.3. Отпадне гуме

Управљање отпадним гумама врши се на начин и по поступку којим се обезбјеђује заштита здравља људи и животне средине. Отпадне гуме не могу се палити и одлагати на депонију.

Отпадне гуме од власника отпадних гума може преузети: Сакупљач отпадних гума и/или лице које врши транспорт отпадних гума, Лице које врши складиштење отпадних гума и Лице које врши третман отпадних гума.

Лице које врши сакупљање, транспорт, третман или одлагање отпадних гума мора да има дозволу, да води и чува евиденцију о количинама сакупљених и третираних отпадних гума и податке о томе доставља Фонду.

Складиштење отпадних гума врши се у складишту које може бити затворено или отворено и које има опрему за утовар и истовар отпадних гума. Отворено складиште треба да се налази на бетонској подлози ограђено оградом минималне висине два метра. Складиште треба да буде под одређеним надзором који спречава приступ неовлашћеним лицима и треба да посједује одговарајући систем за заштиту од пожара, у складу са посебним прописом.

Третман отпадних гума обухвата рециклажу отпадних гума и коришћење отпадних гума у енергетске сврхе.

- Мјере за успостављање и унапређење система управљања отпадним гумама: Подстицање организовања сабирних мјеста за отпадне гуме; омогућити и подстицати одвојено сакупљање отпадних гума на мјестима одређеним за преузимање - продајна мјеста и ауто сервиси, центри за одвојено сакупљање рециклабилног отпада,
- Учешће у систему управљања овим отпадом који буде организовао Фонд (управљање посебним категоријама отпада за које се плаћа накнада за оптерећење животне средине),

- Подстицање рециклаже/поновног коришћења отпадних гума у друге сврхе,

8.1.4. Отпад од електричне и електронске опреме

Основни начин збрињавања отпада од електричне и електронске опреме (ЕЕ отпад) је обрада у смислу издвајања саставних дијелова (неопасних и опасних компоненти), поврат материјала и/или рециклажа корисних сировина, те извоз оних компоненти које се не могу збринути у Републици Српској на начин прихватљив за животну средину.

ЕЕ отпад треба да се сакупља системом одвојеног сакупљања. Директива о ЕЕ отпаду прописује одговорност произвођача и дистрибутера, у оквиру које дистрибутери финансирају мрежу намјенских објеката за прикупљање ове врсте отпада. У складу са прописима, отпад од електричних и електронских производа не може се мијешати са другим врстама отпада, а забрањено је одлагање отпада од електричних и електронских производа без претходног третмана.

Предлаже се уређење система управљања ЕЕ отпадом на начин да увозници и/или произвођачи ЕЕ опреме плаћају накнаду која обезбјеђује покриће трошкова управљања ЕЕ отпадом, а који укључују сакупљање, привремено складиштење, поврат материјала и коначно збрињавање. Увозници и/или произвођачи могу својеобавезе управљања и збрињавања отпадне ЕЕ опреме пренијети на оператера, те у том случају накнаду плаћају оператеру, или уколико нису пренијели своје обавезе на оператера, накнаду плаћају Фонду.

Лица која преузимају отпад од електричних или електронских производа после њихове употребе издају и чувају потврде о преузимању, као и потврде о њиховом упућивању на третман и одлагање. Лице које врши сакупљање, третман или одлагање отпада од електричних и електронских производа мора да има дозволу, да води евиденцију о количини и врсти преузетих електричних или електронских производа и податке о томе доставља Фонду.

Мјере за успостављање и унапређење система управљања отпадом од електричне и електронске опреме:

- Подстицање одвојеног сакупљања ове врсте отпада (рециклажна дворишта),
- Одвајање опасних компоненти (раскладне течности, уља ...) од употребљивих дијелова (метал, пластика),
- Учешће у систему управљања ЕЕ отпадом који буде организовао Фонд (управљање посебним категоријама отпада за које се плаћа накнада за оптерећење животне средине),
- Успостављање мреже за сакупљање отпада од електричне и електронске опреме кроз продајну мрежу, на бази враћања отпадне при куповини нове, без трошкова за грађане,
- Подстицање извоза отпада који се не може третирати у земљи,
- Јачање свјести грађана.

8.1.5. Отпад који садржи полихлорована једињења

Отпад који садржи полихлорована једињења (РСВ отпад) се убраја у отпад који садржи или је контаминиран дуготрајним органским загађујућим супстанцама, као што су полихлоровани бифенили који се налазе у старој опреми из електроиндустрије и

електродистрибуције (трансформатори – пираленско уље, кондензатори, отпорници и др.), диоксини и фурани који настају у производњи електричне и топлотне енергије, производњи жељеза и обојених метала и другим погонима за термичку обраду. Пестициди (дихлордифенилдихлоретан, алдрин, диелдрин, хлордан, линдан итд.) који се употребљавају у пољопривреди и шумарству се такође класификују у ову групу опасног отпада. Ова врста отпада према Каталогу отпада се класификује у индексне бројеве 13 01 01*, 13 03 01*, 16 01 09*, 16 02 09*, 16 0210* и 17 09 02*. Отпад који садржи РСВ одвојено се сакупља.

Забрањено је:

- Допуњавање трансформатора са РСВ,
- Поновно коришћење РСВ отпада,
- Добијање рециклажом РСВ из РСВ отпада,
- Привремено складиштење РСВ, РСВ отпада или уређаја који садржи РСВ дуже од двије године прије обезбјеђивања њиховог одлагања или деконтаминације и
- Коришћење уређаја који садрже РСВ ако нису у исправном радном стању или ако цуре.

Дјелатности управљања РСВ отпадом укључују сакупљање, транспорт, складиштење, третман и збрињавање РСВ отпада. Дјелатности обављају лица која имају дозволу издату од Министарства.

Транспорт РСВ отпада врши се у складу са Законом и прописом којим се уређује превоз опасних материја. Транспорт отпада прати документ о кретању опасног отпада у складу са прописом којим се уређује кретање опасног отпада и упутство за његово попуњавање.

8.1.6. Отпад контаминиран дуготрајним органским загађујућим материјама (POPs)

Отпад контаминиран дуготрајним органским загађујућим материјама (POPs отпад) сакупља се одвојено од осталих врста отпада. POPs материје су забрањене за употребу и морају се уклонити. Производи који садрже ове материје су нека уља и пестициди.

Потребно је обезбиједити складишта за привремено сакупљање отпадних пестицида, до одоношења у складишта за опасан отпад или на коначан третман.

POPs отпад се третира на начин да се садржај POPs материја у отпаду трајно уништи или неповратно трансформише тако да преостали отпад и испуштене материје немају својства POPs материја. Третман POPs отпада обухвата:

- D9 – физичко-хемијски третман,
- D10 – спаљивање (инсинерација) на тлу,
- R1 – коришћење отпада првенствено као горива или за производњу енергије, искључујући отпад који садржи полихлороване бифениле,
- R4 – рециклажу/прераду отпадних метала и једињења метала, Поступак предтретмана POPs отпада, прије трајног уништавања или неповратне трансформације POPs материја, врши се под условом да се POPs материје могу изоловати из отпада и третирати.

Власник POPs отпада и лица која су овлашћена за управљање POPs отпадом воде евиденцију о POPs отпаду и достављају податке Фонду у складу са Законом и прописом којим се уређује методологија прикупљања података о отпаду и њихова евиденција.

Мјере за успостављање система управљања POPs отпадом су:

- Успоставити систем сакупљања и третмана POPs отпада ,
- За преостали POPs отпад успоставити и означити одговарајуће локације за сакупљање и набавити одговарајућу опрему,
- Јачање инспекцијског надзора на локалном нивоу,
- Јачање свијести грађана.

8.1.7. Отпад који садржи азбест

Отпад који садржи азбест је свака материја или предмет који садржи азбест и азбестна влакна, као и материјали и производи који садрже азбест, а које власник одбацује, намјерава или мора одбацити.

Материјали као што је азбест и азбестна стаклена вуна су се због својих физичко-хемијских особина у прошлости много користили у грађевинарству. Након што је установљено да има опасне особине, почело се са замијеном ових производа.

Азбестни отпад мора се припремити за транспорт процесима површинског очвршћивања или солидификацијом или уништавањем азбестних влакана, тако да се спријечи ослобађање азбестних влакана у животну средину. Азбестни отпад се прије самог транспорта мора упаковати да би се спријечило да доспије у животну средину. Контејнери и амбалажа за азбестни отпад мора бити видљиво означена. Привремено складиштење азбестног отпада спроводи се на начин да се спријечи загађење испуштањем азбестних влакана.

Неопходно је спровести едукацију становништва о штетностима у случају неадекватног поступања са азбестним отпадом.

Азбестни отпад пакује се прије транспорта, ради спречавања разношења азбестних влакана и прашине у животну средину. Азбестни отпад пакује се у: контејнере, кесе од платна, полиетиленске фолије, слојеве растегљиве фолије или у амбалажу израђену од других вјештачких материјала. Амбалажа у коју је упакован азбестни отпад означава се у складу са прописима којима се уређује превоз опасних материја. Транспорт азбестног отпада до мјеста одлагања врши се без претовара.

Одлагање азбестног отпада врши се у складу са прописом који уређује одлагање отпада на депоније. Ако на депонији не постоји израђена посебна касета за одлагање азбестног отпада, до обезбјеђења посебне касете, азбестни отпад складишти се у посебном простору депоније који је намијењен складиштењу сумњивог отпада.

Складиштење азбестног отпада спроводи се тако да се спријечи разношење азбестних влакана и прашине у животну средину, у складу са прописом којим се уређује начин складиштења, паковања и обиљежавања опасног отпада. Азбестниотпад одлаже се на депонију, без претходног испитивања, ако не садржи друге опасне материје, осим чврсто везаног азбеста.

Азбестни отпад одлаже се на депонији у посебне касете, видљиво означене и намијењене одлагању азбестног отпада, одвојено од осталог отпада на депонији. Након затварања касете у којој је одложен азбестни отпад, забрањене су било какве додатне активности као што су отварање касете, копање, бушење и друге активности, како би се спријечило ослобађање азбестних влакана и прашине у животну средину. На депонију за неопасни отпад дозвољено је одлагање чврсто везаног азбестног отпада (грађевински отпад који садржи азбест и чврсто везани азбестни отпад) на видљиво означеном мјесту намијењеном за одлагање отпада који садржи азбест. Стога је обавезно да свака постојећа или нова депонија за неопасни отпад осигура најмање једну локацију за ову врсту отпада.

Потребно је обезбиједити да физичка лица грађевински отпад који садржи азбест могу без накнаде да предају овлашћеном лицу које има склопљен уговор с Фондом за превоз грађевинског отпада који садржи азбест. Накнаду трошкова превоза и збрињавања таквог отпада осигурава ЈЛС и Фонд. Пословни субјекти уз накнаду предају грађевински отпад који садржи азбест овлашћеној особи за управљање овом врстом отпада.

Мјере за управљање азбестним отпадом:

- Одвојено сакупљање и паковање отпада који садржи азбест,
- Одлагање отпада који садржи азбест на депонију која има дозволу за одлагање овог отпада.

8.1.8. Отпадна возила

Власник отпадног возила је правно или физичко лице коме ово возило припада, а настало је његовом активношћу. Власник отпадног возила (ако је познат) дужан је да обезбиједи предају возила лицу које има дозволу за сакупљање или третман.

Ако је власник отпадног возила непознат, јединица локалне самоуправе дужна је да обезбиједи сакупљање и предају возила лицу које има дозволу за третман.

Лице које има дозволу за третман отпадних возила дужно је да:

- Води евиденцију о свим фазама третмана и податке доставља Фонду,
- Обезбиједи издвајање опасних материјала и компоненти из отпадног возила ради даљег третмана прије одлагања,
- Обезбиједи третман отпадних возила и одлагање дијелова који се не могу прерадити, власнику или лицу које сакупља отпадна возила изда потврду о преузимању возила и потврду о расклапању отпадног возила достави органу надлежном за регистрацију возила.

Мјере за успостављање и унапређење система управљања отпадним возилима:

- Подстицање грађана, власника отпадних возила, да их довозе у предвиђена мјеста за сакупљање (без трошкова за грађане),
- Подстицање организовања система сакупљања отпадних возила односно одвајања корисних дијелова и њихово враћање у производни циклус у складу са прописима и ЕУ Директивама,
- Учешће у систему управљања овим отпадом који буде организовао Фонд (управљање посебним категоријама отпада за које се плаћа накнада за оптерећење животне средине),

- Забрана депоновања возила или дијелова на општинску депонију,
- Јачање свијести грађана.

4.11.9. Медицински отпад

Медицински отпад је отпад који настаје у здравственим установама и који је обухваћен једном од категорија наведених у групи 18 каталога отпада. Управљање медицинским отпадом је скуп мјера које обухватају сакупљање, класификовање, паковање, обиљежавање, складиштење, транспорт и третман односно поновно искоришћење и безбиједно одлагање медицинског отпада. На мјесту настанка врши се разврставање и одвојено сакупљање неопасног и опасног медицинског отпада (контаминирани оштри предмети, инфективни, фармацеутски, амалгамски, хемијски и др.). Контаминирани оштри предмети и инфективни медицински отпад сакупља се у посебну, намјенску амбалажу (жути контејнери и жуте кесе), које се адекватно обиљежавају, и са мјеста настанка односе у намјеске просторије/складишта гдје се врши привремено складиштење. Нако тога се врши преузимање од стране овлашћених сакупљача и транспортује се до мјеста коначног збрињавања. Одвојено сакупљени неопасни медицински отпад може се укључити у циклусе рециклаже преузимањем од овлашћених сакупљача, а остатак се збрињава техником као остали неопасни отпад.

Сви објекти у којима се обавља здравствена заштита дужни су да израде планове управљања медицинским отпадом, те именују одговорно лице за управљање медицинским отпадом које мора водити евиденцију о количинама медицинског отпада и податке о томе достављати Фонду.

Свака здравствена установа у складу са регистрованом дјелатности обавезна је да донесе правила управљања медицинским отпадом којима се дефинишу:

- Сегменти процеса рада у којима настаје медицински отпад, Врсте отпада у складу са Правилником о категоријама отпада са каталогом,
- Опис, начин и услови привременог складиштења медицинског отпада, карактеристике амбалаже, ознаке и натписи при означавању амбалаже у коју се отпад пакује, поштујући врсту и количину отпада, услове транспорта и препоручене услове складиштења, степен отпорности амбалаже и могући накнадни утицај на здравље људи и животну средину уопште,
- Утврђивање времена задржавања медицинског отпада и утврдити услове под којима се врши премјештање,
- Утврђивање услова и поступак складиштења у складу са локацији до коначног збрињавања,
- Утврђивање поступка понашања степена одговорности и поступка у случају ванредне ситуације или кад дође до нестручног руковања или случајног просипања медицинског отпада.

Медицински отпад је потребно одвојено сакупљати на мјесту настанка, те га зависно од количина привремено складиштити до његове обраде односно предаје овлашћеном сакупљачу/обрађивачу.

Мјере за унапрјеђење система управљања медицинским отпадом су:

- Појачати инспекцијски надзор над свим здравственим установама са циљем контроле система управљања медицинским отпадом;

- Стална едукација свих запослених (медицинских и немедицинских радника) о управљању различитим врстама медицинског отпада,
- Стално информисање грађана о поступању са неупотребљивим лијековима,
- Организовати систем сакупљања лијекова са истеклим роком употребе од грађана.

Обука запослених се врши (према важећим сертификационим стандардима на сваке четири године), а новозапослени радници обуку пролазе приликом увођења у посао.

8.1.10. Амбалажни отпад

Управљање амбалажом и амбалажним отпадом врши се у складу са Законом и Уредбом о управљању амбалажом и амбалажним отпадом („Службени гласник Републике Српске“, број 24/21). Произвођачи, увозници, пуниоци, пакери, дистрибутери и крајњи снабдјевачи дужни су укључити се у систем управљања амбалажним отпадом. Уредба је дефинисала да испоручилац, односно правно лице или предузетник који пласира упакован производ на тржиште, дужан је да обезбједи прописано управљање амбалажним отпадом и одговоран је за постизање прописаних циљевих у складу са Законом и овом уредбом.

Ови субјекти могу своје обавезе пренијети на овлаштеног оператера система управљања амбалажним отпадом. Испоручилац који не обезбјеђује збрињавање амбалажног отпада путем оператера плаћа Фонду накнаду за оптерећивање животне средине амбалажним отпадом. У Републици Српској постоји овлаштени оператер за управљање амбалажним отпадом, предузеће „ЕУРО-БЕТА“ д.о.о. Бања Лука.

8.1.11. Грађевински отпад

Када су у питању грађани који врше изградњу, адаптацију или санацију стамбених објеката није ријетка појава да се грађевински отпад нелегално одлаже поредконтејнера за комунални отпад или на дивље депоније. Уклањање овог отпада се препушта на бригу комуналном предузећу, које ангажује специално возило које обилази проблематичне локације и прикупља ову врсту отпада те одвози на депонију. Због својих својстава грађевински отпад сврстава се у неопасни, али и опасни отпад (због садржаја опасних супстанци, азбеста, живе и др.). Управљање грађевинским (без примјеса опасног отпада) и инертним отпадом подразумијева скуп активности и мјера које обухватају одвојено сакупљање, рециклажу и/или збрињавање грађевинског отпада. Грађевински отпад не смије се одложити на мјесту настанка, као нити на локацијама које за то нису предвиђене. Обавезно је раздвајање опасног од неопасног грађевинског отпада. Власник опасног грађевинског отпад дужан је да преда отпад лицу које има дозволу за збрињавање опасног отпада. Неопасни грађевински отпад може да послужи као инертни материјал на депонијама или слично.

Грађевински материјали као што су асвалт, бетон, метали и неметали, опека, стакло и слично могуће је рециклирати са ефикасношћу до 95%. Из тог разлога потребно је да се овај отпад одвози до рециклажних дворишта или постројења за рециклажу (поврат материјала и/или енергије), те трансфер станица које би служиле за привремено складиштење овог отпада.

Управљање грађевинским отпадом врши се тако да се материјали и материје, укључујући и грађевинске производе који нису отпад, издвоје, уколико се могу без третмана користити у сврху за коју су и произведени. Власник грађевинског отпада управља грађевинским отпадом на начин да обезбједи висок степен заштите људског

здравља и заштите животне средине. Забрањено је опасни грађевински отпад мијешати са другом врстом отпада, укључујући и мијешани комунални отпад, као и грађевинске производе или материјале који немају карактеристике отпада.

Мјере за успостављање и унапређење система управљања грађевинским отпадом су сљедеће:

- Обезбјеђивање локације за одлагање земље од ископа и третман грађевинског и инертног отпада,
- Грађевински отпад се не смије трајно одлагати на мјесту настанка нити на локацијама које нису за то предвиђене,
- Раздвајање отпада од рушења по компонентама (метал, стакло и пластику одвојити из отпада и предати лицима која врше сакупљање или третман) и раздвајање опасног од неопасног грађевинског отпада и отпада од рушења,
- Изградња постројења за третман, односно рециклажу отпада од грађења и рушења,
- Увођење обавезе коришћења рециклираног агрегата.

8.1.12. Отпадни муљ из уређаја за пречишћавање отпадних вода

Управљање отпадним муљем из уређаја за пречишћавање отпадних вода подразумијева поступање са отпадним муљем на начин да се обезбиједи висок степен заштите људског здравља и заштите животне средине. Према Каталогу отпада, отпадни муљ из система за пречишћавање комуналних отпадних вода класификује се индексним бројем 19 08 05, док се муљ из система за пречишћавање индустријских отпадних вода класификује индексним бројевима 19 05 11-14.

Обавезно је раздвајање опасног од неопасног отпадног муља. Власник опасног отпадног муља дужан је да преда отпад лицу које има дозволу за збрињавање опасног отпада.

Обрада муља је примарни корак у процесу поступања с муљем који се у правилу проводи на мјесту настанка муља. Најчешће укључује механичко згушњавање муља и дехидрацију помоћу сунчеве енергије.

Биолошка обрада представља стабилизацију муља која се спроводи у циљу смањења органског дијела муља и редуције испарљивих супстанци (аеробна обрада) као предуслова за даљу примјену односно стабилизацију кроз искоришћавање енергетског потенцијала производњом метана који се користи за производњу топлотне и електричне енергије.

Употреба муља у пољопривреди је опција која се примјењује у многим земљама ЕУ уз обавезно поштовање ЕУ директиве о отпадном муљу.

9. ПРИЈЕДЛОЗИ ЗА ПОНОВНУ УПОТРЕБУ И РЕЦИКЛАЖУ ОТПАДА

Нова употреба отпада је један од оперативних циљева управљања отпадом. Она подразумјева мјере којима ће се подстицати поновно укључивање отпадних материјала у друге производне процесе, и то тако што ће се враћати као сировине у производне процесе у којима су и настали. Уколико то није могуће или није технолошки или економски оправдано, исте је потребно користити као секундарне сировине у неком другом технолошком процесу, уз евентуално неопходну претходну обраду и дораду са неком од погодних и економски оправданих технолошких поступака. Искориштавање отпадних материјала, односно њихових енергетских својстава за производњу енергије у инцинераторима отпада, у условима када је то економски оправдано, спроводиће се у складу с начелима заштите животне средине. Поновном употребом отпадних материјала вршиће се уштеда у искориштавању природних ресурса чиме ће се знатно умањивати проблеми везани за организацију и спровођење поступка збрињавања

Рециклажа отпада као један од циљева смањења настајања отпада, подразумјева обрађивање отпада, тј. поновну његову употребу у истом производном процесу. Овом дјелатношћу постижу се циљеви за искориштењем вриједних својстава отпада као материјалне сировине, за смањење количине и волумена отпада и дјелимично или потпуно уклањање његових по околинину опасних својстава. У првом случају, рециклажом отпада обезбјеђује се поступак његове прераде у којој се користе вриједности отпада. У другом случају, рециклажом отпада обезбјеђује се:

- Очување животне средине тј. његово смањење и смањење негативних утицаја отпада на околинину,
- Умањено кориштење примарних природних ресурса,
- Смањивање овисности заједнице од увоза сировина.

Мото рециклаже треба да буде: Искористити што више постојећег материјала. Стратешки циљеви за рециклажу и искориштавање отпада у производњи новог производа подразумјевају и слиједеће претпоставке и радње:

- Сортирање отпада по врсти и материјалу,
- Одговоран однос становништва према отпаду који настаје у процесу потрошње,
- Развој технолошких процеса који у поступку производње користе секундарни материјал,
- Кориштење отпада као сировинске базе,

У складу са потребама за поновном употребом отпада на подручју општине Петрово неопходно је реализовати два пројекта

Пројекат изградње рециклажног дворишта који је дио оперативног циља 2.2. реализовање ове активности подразмијева:

1. Успостављање зелених острва у урбаним дјеловима општине
2. Изградња рециклажног дворишта на подручју општине

Ширењем територије на којој се пружа услуга организованог управљања отпадом и количине отпада ће порастати. Уколико се не поради на буђењу свијести локалног становништва и привредних субјеката о издвајању рециклабилних компонента из отпада, поновном кориштењу одређеног отпада и сл. капацитети регионалне депоније

ће се у скорије вријеме напунити. Осим што је еколошки исплативо, сортирање, рециклажа, прерада отпада у РДФ/СРФ је и економски исплатива.

Успостављање система рециклаже и омогућавање поновне употребе отпада је планирано кроз оперативни циљ 2.5. Изградња рециклажног дворишта на територији општине Петрово.

10. ПРОГРАМ СМАЊЕЊА КОЛИЧИНА БИОРАЗГРАДИВОГ И АМБАЛАЖНОГ ОТПАДА У КОМУНАЛНОМ ОТПАДУ

10.1. Програм смањења биоразградивог отпада

Према дефиницији из Закона о управљању отпадом („Службени гласник Републике Српске“, бр. 111/2013, 106/2015, 16/2018, 70/2020, 63/21 и 65/21), биоразградиви отпад представља: *"отпад из вртова и паркова, отпад од хране и кухињски отпад из домаћинства, канцларија, ресторана, велепродаја, кантина, угоститељских и малопродајних објеката и сличан отпад из производње прехрамбених производа"*.

Уредба о одлагању отпада на депоније („Службени гласник Републике Српске“, бр. 36/15) разрађује услове под којим је могуће одлагање биоразградивог отпада на депоније, укључујући обавезно управљање депонијским гасом.

Како би се постигло смањење количине депонованог биоразградивог отпада, односно како би се биоразградиви отпад преусмјерио са депоније потребно је спровести програм мјера:

- Подстицање смањења настајања биоразградивог отпада,
- Подстицање кућног компостирања - у дијеловима гдје је заступљено индивидуално становање,
- У складу са Програмом превенције настанка отпада, који је саставни дио Републичког плана, треба примјењивати мјере за смањење биоотпада уз подстицаје компостирања за веће кориснике (школе, јавне установе, ресторани).

Да би се смањила количина биоразградивог отпада који се одлаже на депонију потребно је обезбиједити услове за третман биоразградивог комуналног отпада.

као прво, потребно је успоставити систем издвајања биоразградивог отпада у индивидуалним домаћинствима. Домаћинствима, која буду укључена у пројекат издвајања биоразградивог отпада, потребно је обезбиједити компостере, како би издвојени биоразградиви отпад могао да се користи као компост, на лицу мјеста, од стране самог домаћинства које је отпад произвело и прописно издвојило. Набавка компостера могла би представљати већа финансијска улагања, али треба имати на уму уштеду транспортних трошкова, јер издвојени биоразградиви отпад ће бити збринут на мјесту настанка. У циљу смањења трошкова, домаћинства се могу едуковати као да сами направе дрвене компостере.

Биолошки третман отпада врши се ради смањења одлагања биоразградивог отпада на депонију, настајања ефекта “стаклене баште” и њиховог негативног утицаја на животну средину. За биолошку обраду биоразградивог отпада постоје два основна начина третмана биоразградивог отпада: компостирање (компостирање на "кућном прагу" или компостирање у компостанама) и анаеробна дигестија.

Компостирање на "кућном прагу". Кућно компостирање представља најпрактичнији и најпогоднији начин за управљање биоразградивим токовима отпада у појединачним домаћинствима, посебно у руралним подручјима. Примјеном кућног компостирања, велике количине органског материјала неће завршити на депонији него ће од отпада да

се добије користан производ. Кућно компостирање смањује трошкове транспорта отпада и сматра се једним од значајнијих начина за превенцију настајања отпада с обзиром на то да се редукција количине врши прије самог сакупљања отпада. Кућно компостирање подразумијева да домаћинства раздвајају и компостирају свој баштенски и дијелом отпад од хране у сопственом дворишту. Процес кућног компостирања мора да буде контролисан, при чему је крајњи циљ да разградња органских материјала као што су лишће, гранчице, трава и одговарајући отпад од хране, резултира добијањем компоста који може да се искористи за кондиционирање земљишта. За добијање "употребљивог" компоста изузетно је значајна едукација. Потребно је предузети мјере за поступање са насталим компостом, мјере опреза и едукације. Процес је конципиран на начин да се постепено додаје органска материја у компостер која се током времена природним путем разграђује и претвара у компост. Употребом добијеног компоста побољшавају се карактеристике земљишта и биљака. Висока температура током процеса убрзава сам процес разлагања, тако да компост може бити спреман за око три мјесеца. Током процеса компостирања, нека врста припреме материјала као што је његово уситњавање и повремено мијешање/превртање је пожељно.

Кућно компостирање се може практиковати у већини дворишта у сопствено израђеној канти за компостирање или једноставно на отвореној гомили. Постоји и неколико врста комерцијалних канти за компостирање, које се разликују по сложености и цијени. Компостери су комерцијално доступни у различитим величинама од 75 до 400 литара и различитог типа (компостер од дрвета или метала, са једном/двије/три преграде, са ротирајућим елементима, итд.)

Слика бр. 2 Канте за компостирање биоразградиоог отпада

Према званичним статистичким подацима, у општини Петрово је укупан број домаћинства цца 2.900. С обзиром да није реално очекивати да сва домаћинства спроводе кућно компостирање, претпоставка је да се увођење оваквог начина компостирања може успјешно имплементирати, у почетку за око 30% домаћинства, а затим постепено повећавањем броја домаћинства до 45%, за период 2024-2027. година. Дакле, поред набавке неопходне опреме, кључно је информисање и мотивисање потенцијалних корисника. Све локалне самоуправе и локална комунална предузећа треба да кроз координиране активности планирају и континуално спроводе кампање за подизање јавне свијести, уз сталну размјену информација о кућном компостирању, те додатно мотивишу учешће становника у таквим иницијативама (дистрибуција компостера без накнаде, смањење рачуна за домаћинства која спроводе кућно компостирање, итд.). Такође, у контексту увођења система одвојеног сакупљања

отпада по принципу „двје канте“, треба напоменути да се у стварности не може очекивати да се увођењем кућног компостирања третира сва количина отпада из "влажне" канте, тј. да одређене фракције као што су текстил, кожа, пелене, пепео, итд., није могуће третирати кроз овај процес.

10.2. Програм смањења амбалажног отпада

Набавком контејнера за зелена острва и изградњом рециклажног дворишта у општини Петрову току 2023. и 2024. год. створили би се услови за за издвајање амбалажног отпада (секундарних сировина).

Републички план управљања отпадом је предвидио да се до 2026. год. издвоји 10% амбалажног отпада од укупне масе комуналног отпада.

Планирано је да се повећење степена издвајања секундарних сировина на територији општине Петрово одвија постепено кроз четири фазе:

- 2024. години издвајањем 2,5% секундарних сировина за рециклажу,
- 2025. години издвајањем 5% секундарних сировина за рециклажу,
- 2026. години издвајањем 7,5% секундарних сировина за рециклажу,
- 2027. години издвајањем 10% секундарних сировина за рециклажу.

11. ПРОГРАМ РАЗВИЈАЊА ЈАВНЕ СВИЈЕСТИ О УПРАВЉАЊУ ОТПАДОМ

Развијање јавне свијести становништва кроз едукативне програме треба да је усмјерено на слиједеће циљне групе:

- запослене у ЈКП
- запослене у локалној самоуправи
- образовне институције (од вртића преко школа,)
- општу јавност

Примарна селекција отпада је веома битна у систему за управљање отпадом. Да би се примарна селекција увела, поред неопходне инфраструктуре за селектовано одвајање отпада, потребно је да се и становништво укључи у цјели систем. Да би становништво разврставало отпад на мјесту настанка неопходно је константно подизање свјести грађана о важности успостављања селекције отпада на мјесту настанка и утицаја који се истим јавља на животну средину. Увођење примарне сепарације, као и њен развој захтевају додатно ангажовање свих актера укључених у регионални систем, због чега је од велике важности развој систематске међуопштинске сарадње, као и координација ових активности од стране регионалног предузећа.

У склопу информативних, промотивних и едукативних активности потребно је, у складу са хијерархијом управљања отпадом, подстицати смањење настанка отпада, поновну употребу и правилно разврставање на месту настанка, као и правилно поступање са опасним отпадом и отпадом који се не смије одлагати заједно са осталим комуналним отпадом. Значајан допринос у области едукације грађана са циљем развоја примарне селекције отпада треба да имају и организације цивилног друштва.

Информисање и обавјештавање грађана у локалној заједници и друштву у цјелини има посебан значај и улогу, у функцији је демократизације друштва и доприноси унапређењу и развоју укупних друштвених односа

Органи локалне самоуправе треба да иницирају и подрже пројекте за информисање и едукацију јавности о отпаду да би грађане упознали о правима и могућностима да изразе своје мишљење и преференце о специфичним рјешењима управљања отпадом. Да би се укључили у одлучивање грађани морају познавати област (тематiku) о којој се одлучује и морају бити благовремено обавијештени о конкретним облицима учешћа који им стоје на располагању. Једино добро информисани грађани могу активно учествовати у доношењу одлука и, у том смислу, право на информацију се може сматрати као право које је нераздвојиво од права на учешће у одлучивању. Поред комуникације са грађанима, јако је важно да органи локалне самоуправе сарађују са представницима привредног сектора. Основни интерес привредног сектора је стицање добити, али се привредне активности морају одвијати у складу са важећим законодавством и у складу са принципима одрживог развоја. Путем интензивније комуникације повећава се заједничко разумијевање свих актера о проблематици отпада, као и вјероватноћа да се донесене одлуке касније ефектније реализују.

При организовању едукација, едукативних кампања и дистрибуције информативног материјала потребно је водити рачуна о различитим категоријама становништва и учинити информације свима доступним.

- Потребно је информативни материјал прилагодити и неписменим категоријама становништва;

- Жене су главни агенси социјализације дјеце и тиме могу да буду кључни фактори измјене ставова и понашања у вези са отпадом, стога је кампање неопходно прилагодити женама кроз визуелни аспект, начин дистрибуције материјала, садржај.
- Укључити школе и друге институције на локалном нивоу.
- Носиоци активности су локална самоуправа, јавна предузећа у сарадњи са локалним медијима и другим организацијама.

Едукација, подизање јавне свијести (семинари, развојне радионице, сарадња са невладиним организацијама)

Установљавање политике о подизању јавне свијести ради укључења проблема животне средине и отпада је обавеза министарства надлежног за заштиту животне средине и локалне самоуправе на свим нивоима, са подршком постојећих стручњака. Ова политика захтијева да све компаније које се баве отпадом укључе у своје уговоре и кампању за развијање јавне свијести о квалитетном управљању отпадом. Суштински је неопходно показати јавности утицај погрешног одлагања отпада на животну средину и коначно на њихово здравље и дугорочно, трошкове општине за збрињавање истог (који се надокнађују из пореза и наплата од грађана). Такође је важно да предложена побољшања буду размотрена уз учешће јавности, као и да ће побољшања у пракси управљања отпадом донијети повраћај средстава из пореза кроз принцип „загађивач плаћа”.

Спровођење законодавства које се односи на јавност, као што је забрана избацивања отпада на илегална сметлишта је други механизам за подизање јавне свијести који мора бити развијен. Ово омогућава механизам за јавно оглашавање лоше праксе и људи који су учинили веће прекршаје.

Подизање јавне свијести је важна функција у управљању отпадом. Први контакт између органа власти и јавности је врло компликован уколико јавност није упозната са проблемом. Разговори се могу водити кроз:

- подизање свијести о проблемима отпада, посебно у контексту животне средине
- редовно информисање јавности од стране органа власти.

Прије покретања успјешне кампање, мора се одговорити на слиједећа питања:

- Шта је циљ кампање?
- На кога се односи кампања, односно која је циљна група?
- Који је ниво знања циљне групе? (ниво свијести о проблемима отпада, трошковима итд.)
- Шта је интерес циљне групе? (смањење трошкова, заштита животне средине итд.)

У већини случајева, на почетку такве кампање, јавна свијест се више развија стриктном применом закона, него омогућавањем општих информација.

Ту је веома значајна улога инспектора уз кампању са чврстом поруком која се односи на казне за прекршиоце закона. Неопходна је јака повезаност између надлежних за спровођење закона и лица за спровођење кампање ради давања правих порука.

Подизање свијести јавности за управљање отпадом

У дашње вријеме суочени смо с изазовима развоја и провођења учинковитих мјера за отклањање досадашње штете у животној средини и спрјечавања будућих пријетњи јавном здрављу и екосистемима. У том смислу, за остварење постављених развојних циљева и задатака потребне су битне промјене у социјалном, привредном и културном смислу те стављање духовне, интелектуалне, креативне и радне обнове појединца у жариште интереса. Имајући притом на уму темељна људска права: право на здраву животну средину, право на информацију те право на учешћа у одлучивању, циљеви ће бити лакше и брже постигнути, ако јавност буде едукована, информисана и подстакнута на учешће у питањима управљања отпадом, заштите животне средине и одрживог развоја.

Рад с јавношћу, стога, подразумијева комуникацију с разним друштвеним групама с циљем рјешавања проблема отпада и животне средине. Притом је посебно важно да скупине заинтересоване за проблеме, које често имају супростављене интересе, еколошким преговарањем постигну споразум. Да би га постигле морају с једне стране тежити *истини* (објективној стварности), тежњи за истином и *истинитости* (тачности података) док с друге стране, требају *знати комуницирати*. При томе се подразумијева да све стране *желе* ријешити проблем.

Стога, треба омогућити да информације о управљању отпадом и животном средином постану на дјелотворан начин доступне широј јавности. Потребне податке и информације треба исказивати у облику прилагођеном масовним комуникацијама како би се осигурало да јавност добије поуздане информације. Такве поруке требају садржавати информације о:

- политици поступања с отпадом, заштите животне средине и одрживог развоја и њихових циљева,
- дјелатностима управљања отпадом и заштите животне средине те њиховим учинцима,
- стању животне средине.

Посебно је важно осигурати доступност информација о опасним дјелатностима и учинцима, неизбјежним ризицима индустријских и других незгода те о мјерама приправности и сигурности које су предузете у случају неке потенцијалне незгоде.

Повјерење јавности је могуће добити само ако она од почетка буде тачно, потпуно и правовремено информисана, те ако у сваком тренутку може надзирати одвијање пројеката/програма у смислу добијања података о утицају на животну средину.

Предности/користи рада с јавношћу

Јавност је највећи ресурс за развој и провођење еколошких закона и политика. Укљученост јавности је одлучна за изградњу и провођење праведног и дјелотворног система/концепта управљања отпадом и заштите животне средине, а користи од тог учешћа могу имати све друштвене групе (нпр. појединац, индустрија, град и др.), односно друштво у цјелини. Како учешће јавности придоноси сваком од ових посебних подручја, укупна вриједност може бити већа од самог збира разних посебних користи, односно може имати синергетски утицај.

Прихваћање јавности као партнера у процесима одлучивања засигурно ће потицати сарадњу између државне управе, локалне управе и самоуправе, привреде, научних и образовних установа, средстава јавног информисања, невладиних организација и др., што је одлучно за успјешно функционисање система.

Иако укључење јавности у процесе одлучивања може на краћи рок продужити одлучивање, оно на дужи рок може уштедјети драгоцјено вријеме и новац те избјећи дуготрајне и мучне сукобе након што је одлука донесена.

У том контексту треба стално имати на уму да подручје управљања отпадом и животном средином није суочено само с техничким, него понајприје с људским проблемом. Према томе, да би се постигли циљеви и остварили задаци у поступању с отпадом и заштити животне средине у склопу одрживог развоја, основни је предусловособна промјена.

Едукативно промотивни програм управљања отпадом

Сврха одгоја и образовања за поступање с отпадом и заштиту животне средине, у институционалном и ванинституционалном систему, је стицање потребних знања, обликовање ставова и понашања, те припремање за одговорно доношење одлука уз развијање спремности сваког појединца за самостално дјеловање.

Квалитетна едукација и промовисање управљања отпадом у сврху заштите животне средине претпоставља, између осталог, прецизно постављање циљева, циљних група, стратегије и тактике, реализацију те сталну евалуацију, и то не само у оквиру односа с јавношћу, него и у контексту промоције, публицитета и едукације у цјелини.

Циљеви

Промотивни циљ - Афирмирање управљања отпадом и заштите животне средине у оквиру одрживог развоја као начина живљења, односно стварање климе и расположења у јавности о значају и важности заштите животне средине, те препознавање њених вриједности и потенцијалних учинака од стране појединаца и заинтересованих група.

Маркетиншки циљ - Прихватање Едукативно промотивног програма за поступање с отпадом и заштитом животне средине општине од стране уже и шире јавности, као и свих релевантних чинилаца те њихово укључивање (директно или индиректно) и учешће у рјешавању постављених задатака, те провођење њихових начела.

У том смислу, *краткорочни циљ* подразумијева освјешћивање јавности (различитих друштвених група) за проблеме отпада и животне средине, те истовремено њено разумијевање и прихватање порука и информација упућених од стране Општине, док *дугорочни циљ* подразумијева оспособљавање јавности (различитих друштвених група) за учешће у процесима одлучивања, како би она постала партнер у рјешавању кључних проблема животне средине.

Циљне групе

Комуницирати треба са свим грађанима, али тако да се утврде циљне групе које могу бити структуриране на различите начине. То је потребно зато, да се свакој групи упуте оне поруке које су примјерене њеним особинама и које ће она разумјети.

Водећи рачуна о наведеном, циљне групе структуриране са стајалишта провођења програма могу бити: локална управа и самоуправа, становништво које живи у непосредној близини одлагалишта отпада или неке друге грађевине за управљање отпадом која се тек треба изградити сл., привреда, стручњаци различитих профила, научне и васпитно-образовне установе, средства јавног информисања, невладина удружења, политичке странке, финансијске установе, могући будући инвеститори, познате особе које утичу на стварање јавног мишљења, јавност у ужем (грађани Града) и ширем смислу (грађани цијеле државе), чиниоци у међународној заједници, и др.

Јавност, односно циљне групе требају добити одговоре на сва темељна питања везана уз отпад и животну средину.

Стратегија

Како најбоље представити/проводити Едукативно промотивни програм поступања с отпадом у оквиру заштите животне средине Општине Петрово, односно како заинтересоване чиниоце мотивисати и потакнути на учешће да постану партнери у рјешавању проблема животне средине, знаћемо ако прецизно одговоримо на питања:

- О чему комуницирати/едуковати?
- С ким комуницирати?
- Ко су комуникатори /едукатори/промотори?
- Како комуницирати / едуковати / промовисати?
- Када и гдје?

За остваривање постављених циљева потребно је успјешно одабрати и комбиновати промотивне дјелатности (односи с јавношћу, промоција, публицитет, дизајн) и усагласити их у оквиру комуникацијског микса. Правилан избор најбољих начина, порука, средстава, противних константи, пријеносника и поступакаће бити гаранција за ефективно провођење акција.

Истовремено, посебно је важно нагласити да представљање Едукативно промотивног програма заштите животне средине Општине Петрово, не би смјело подразумијевати само краткорочне промотивне активности, већ би то требао бити почетак остваривања *системске и трајне комуникације с јавности, те едукације свих друштвених група;*

Стога се у оквиру стратегије предлажу слиједеће мјере:

1. Конституисати општинско координацијско тијело - Општинско вијеће за образовање за питања животне средине, те промовисања управљања отпадом, заштите животне средине и одрживог развоја;
2. Потпуно, тачно и правовремено информисање јавности (проактиван приступ); о стању животне средине, те свим активностима и учинцима Општине и других чинилаца на подручју поступања с отпадом, заштите животне средине, унапређења стања општинског зеленила и одрживог развоја;
3. Устројити јавне базе података о отпаду и животној средини у општинским предузећима те их повезати (умрежити) с централном базом података Општине;
4. Проводити системску едукацију за заштиту животне средине по хоризонталној и вертикалној линији друштва;
5. Проводити промотивне акције и кампање с циљем смањивања настајања отпада (и његових опасних својстава) те тако утицати на промјену понашања тзв. «потрошачког менталитета»;

6. Осигурати континуирано промовисање управљања отпадом и заштитом животне средине путем (свих) општинских предузећа у контексту њихових дјелатности;
7. Успоставити *партнерске односе* с другим заинтересованим чиниоцима (државном управом, научним, стручним и образовним установама, привредом, невладиним организацијама, медијима, појединцима и др.) и сарађивати на заједничким едукативно промотивним пројектима везаним уз управљање отпадом и заштиту животне средине, те подстицати и подупирати све добре идеје и иницијативе у том смислу;
8. Осигурати системско оспособљавање радника локалне управе и самоуправе за доношење развојних одлука везаних уз поступање с отпадом и заштиту животне средине те за квалитетна комуникација у процесима одлучивања;
9. У одређеним размацама проводити испитивања јавног мишљења (анкете, интервјуи, питања постављена у средствима јавног информисања, комуникација путем интернета - властита веб страница и др.).

У склопу комуникације с јавношћу потребно је:

- Разрадити програме, методе и облике рада за едукацију свих друштвених група те их проводити;
- Осмислити и проводити програме/кампање за промицање заштите животне средине и остваривање системске и трајне комуникације с јавношћу;
- Промовисати позитиван приступ, демократски дијалог и партнерство (тимски рад) с циљем изграђивања повјерења, односно изналажења споразума за рјешавање проблема отпада, животне средине и одрживог развоја;
- У израду и имплементацију свих планова и програма што више укључивати представнике различитих интересних група, са фокусирањем на представнике различитих организација невладиног сектора

У склопу образовања за заштиту животне средине, основне ставке програма и активности за подизање нивоа знања и вјештина на том подручју, требале би бити његовање визионарског, проблемског, интердисциплинарног, истраживачког, судионичког и дјелатног приступа.

Комуникацију с јавношћу могуће је осигурати путем: јавних трибина, округлих столова, стручних скупова (савјетовања, семинара, симпозија и др.), организовања догађања, анкета, изложби, телевизије и радија (тематске емисије, прилози у информативним и образовним емисијама, контакт емисије, јинглови, спотови, филмови, наградне игре и питања и др.), дневника, часописа, билтена и других публикација, конференција за новинаре, веб страница и портала, вањских промотивних средстава (плаката, натписа итд.), директним контактом, односно *промотивним кампањама* и на друге начине.

Прије него се започне остваривање активности предвиђених програмом, потребно је осмислити (договорити) промотивне константе. Оне обухватају групуносилаца промотивних дјелатности којима је заједничко да се стално појављују у свим промотивним средствима. Тиме се осигурава континуитет подсећања грађана на циљеве: освјешћивање проблема животне средине и активно дјеловање свих појединаца и друштвених скупова у њиховом рјешавању.

Да би ефекти едукације и промоције били што већи неопходно је истовремено осигурати стриктну примјену законских прописа, финансијске подстицаје и

рестрикције, подстицати развој науке и технологије, промовисати примјере добре праксе, надzirати/пратити и оцјењивати постигнућа и стање животне средине те истраживати најдјелотворније приступе поступања с отпадом у оквиру заштите животне средине.

12. ЛОКАЦИЈА ПОСТРОЈЕЊА ЗА САКУПЉАЊЕ ОТПАДА, ТРЕТМАН И ОДЛАГАЊЕ ОТПАДА УКЉУЧУЈУЋИ ПОДАТКЕ О ЛОКАЦИЈСКИМ УСЛОВИМА

До половине 2006. год. прикупљени отпад се, без претходног третмана, одлагао на дивљу депонију „Азбест“ у Петрову. Одлуком Скупштине општине Петрово („Сл.гл. општине Петрово“, бр.6/06) отворена је Станица за раздвајање чврстог комуналног отпада и дата на привремено кориштење и редовно управљање ЈКП „Вода“ Петрово. Станица се налази на локацији напуштене шљункаре, непосредно уз водоток ријеке Спрече и границе са Федерацијом БиХ. Површине је цца 5.000 m². Комунално предузеће није извршило адекватно техничко опремање и уређење Станице, па се та локација користи само за одлагање отпада и тренутно фигурира као локална несанитарна депонија. Отпад се депонује без икакве претходне селекције и раздвајања. Карактеристика предметне локације депоније је да се налази на обали ријеке Спрече, чиме је директно угрожена ријека, односно квалитет воде и животињски свијет који ријеку користи као станиште.

Слика бр. 3 Локална несанитарна депонија

На локацији депоније не постоји инфраструктура нити системи за контролу процједних вода. На депонија не постоји изграђен систем биотрнова којим се врши отплињавање депоније, тако да постоји могућност експлозија у тијелу депонија и могућност samozапалења депоније. Такође се не подузимају мјере заштите депоније, оператера, противпожарне заштите, дезинфекције, дератизације као и остале мјере које морају постојати на савременим депонијама.

Процједне воде из депонија су посебно опасни загађивачи. То су оборинске, поцемне и површинске воде из тијела депоније које су обично загађене тешким металима и разним органским и неорганским токсичним супстанцама које се отапају из слоја отпада као што су пестициди, феноли, диоксини и сл. Због тога се ове воде морају контролисати тако што се врши њихово дренарање са непрпусног дна депоније,

одводња, пречишћавање и испуштање у површинске водотоке или рецикулација у тијело депоније. На предметној депонији не постоји систем за прикупљање и одводњу процједних вода из слоја депонованог отпада. Процједне воде из тијела депоније могу бити веома загађене токсичним и биолошким материјама и као такве представљају потенцијалну опасност по здравље становништва и животиња.

Неадекватним начином одлагања отпада на депонији увелико су остављене могућности за насељавање птица и глодаваца и стварају се неповољни услови за друге корисне врсте односно даљи развој флоре и фауне. Одлагалишта отпада су обично веома привлачна за разне врсте птица које ту налазе храну као и оне врсте које храну налазе изван депонија, али им је станиште на одлагалишту. Не постоји никакав систем за спречавање појаве скупљања и посјета птица изнад одлагалишта те постоји опасност од неконтролисаног разбацавања и изношења отпада изван депоније.

На неуређеним депонијама станиште налазе глодавци, кукци и шишмиши који могу бити преносници заразних болести.

Утицаји на околно земљиште се могу испољавати кроз таложење прашине, пара и аеросола услијед разношења вјетром. Овај утјецај зависи о ружи и брзини вјетрова као и величини одлагалишта. Међутим, како се отпад одлаже на неадекватан начин, постоји могућност да исти доспије на површине изван одлагалишта и може имати негативног утицаја по земљиште изван депоније.

Сагледавајући утицаје постојеће општинске депоније може се закључити да је тренутно одлагање отпада на овој локацији крајње неусловно, са свим могућим негативним ефектима по животну средину и здравље становништва и да је потребно под хитно урадити санацију депоније у смислу предузимања основних мјера у циљу срејечавања, смањења или ублажавања постојеће депоније на животну средину и да би могла наставити са радом док се отпад не буде почео одлагати на регионалну санитарну депонију.

13. МЈЕРЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ КРЕТАЊА ОТПАДОМ КОЈИ НИЈЕ ОБУХВАЋЕН ПЛАНОМ И МЈЕРЕ ЗА ПОСТУПАЊЕ СА ОТПАДОМ КОЈИ НАСТАЈЕ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

За поступање са отпадом супротно мјерама које су предвиђене планом, односно законом, Закон о управљању отпадом је прописао казнене мјере, за свако правно лице уколико:

- на депонију прими отпад који не испуњава услове о одлагању отпада прописане дозволом или ако о одбијању прихватања не обавјести надлежни орган;
- складишти отпад на мјестима која нису технички опремљена за привремено чување отпада на локацији произвођача или власника отпада, у центрима за сакупљање, трансфер станицама и другим локацијама или по истеку прописаног рока за привремено складиштење;
- третман отпада обавља супротно одредбама закона;
- врши физичко-хемијски третман отпада супротно прописаним условима;
- врши биолошки третман отпада супротно прописаним условима;
- врши термички третман отпада супротно условима у дозволи;
- врши одлагање отпада на локацији која не испуњава техничке, технолошке и друге прописане услове, односно супротно условима утврђеним у дозволи или безпретходног третмана или одлаже опасан отпад заједно са другим врстама отпада;
- приликом сакупљања, разврставања, складиштења, транспорта, поновног искоришћења и одлагања опасан отпад не упакује и обележи на одговарајући начин;
- мијеша различите категорије опасног отпада, осим у случају када је то дозвољено, одлаже опасан отпад без претходног третмана или врши разблаживање опасног отпада ради његовог испуштања у животну средину;
- управља посебним токовима отпада супротно закону.

Анимални отпад

На територији општине Петрово (према подацима из Просторног плана Општине Петрово) постоје живинарске и говедарске фарме. Клаонички отпад се уклања у сарадњи са комуналним предузећем КП „Вода“ Петрово на основу уговора о одвозу органског отпада са клаоница. За рјешавање овог питања, као и лешева угинуле стоке са фарми било би пожељно пронаћи локацију за изградњу јаме гробнице. Ефекти изградње и газдовања оваквим објектом су прије свега финансијске природе, јер би се збрињавање наплаћивало а заинтересовани субјекти би свакако добили нижу цијену услуге.

За поступање са овим отпадом такође је неопходно поступати у складу са одредбама Закона о нуспроизводима животињског поријекла ("Службени гласник РС", број: 60/13),

Отпад који настаје у ванредним ситуацијама

Ванредна ситуација је стање када су ризици и пријетње или посљедице катастрофа, ванредних догађаја и других опасности по становништво, животну средину и материјална добра таквог обима и интензитета да њихов настанак или посљедице није

могуће спријечити или отклонити редовним дјеловањем надлежних органа или служби, због чега је за њихово ублажавање и отклањање неопходно употријебити посебне мјере, снаге и средства за појачан режим активности (Закон о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама, „Сл. гласник Републике Српске” бр. 111/12 и бр. 46/17).

Начин поступања са отпадом који настаје у ванредним ситуацијама (поплава, земљотрес, снијег, лед, техничко-технолошка несрећа, удес, епидемија, катастрофа) ће бити регулисан у складу са Планом заштите и спасавања путем штаба за ванредне ситуације.

Отпад настао у ванредним ситуацијама може да представља опасност за здравље људи и за животну средину, у зависности од поријекла и да ли је ванредна околност створила проблем са разношењем постојећег отпада. У случају ванредних ситуација од изразите важности је дјеловати превентивно. Превентивне мјере које утичу на смањење количине отпада који настаје у ванредним ситуацијама зависе од саме ванредне ситуације.

Сва предузећа чија дјелатност представља ризик по здравље људи и животну средину су дужна да израде планове кроз које ће дефинисати превентивне мјере и процедуре поступања у ванредним ситуацијама.

Уклањање отпада насталог у ванредним ситуацијама треба да прати принцип приоритета, тако да се отпад категорише а затим уклања од важнијих, ка мање важним приоритетима.

Отпад треба уклањати по сљедећем редослиједу:

- Опасни материјали и опасан отпад,
- Комунални отпад,
- Животињски отпад,
- Пољопривредни производи,
- Инертни отпад.

Све количине неопасног отпада које настају у Петрову, а које нису предмет рециклаже или искоришћења, морају бити одложене на депонију. Отпад у ванредним ситуацијама укључује отпад који може настати у непредвиђеним околностима, као што је отпад последице олуја, поплава, пожара, великих саобраћајних удеса, али не представља отпад настао економским развојем, отпад од уклањања напуштених кућа и домаћинства или других планираних активности.

Опасан отпад који може настати приликом хемијских удеса и сличних догађаја, предмет је посебних планова заштите од удеса, који су дужна да израде сва предузећа чија дјелатност представља ризик по здравље људи и животну средину. Опасан отпад се не може одлагати на депонију која није предвиђена за одлагање опасног отпада.

14. МЈЕРЕ САНАЦИЈЕ НЕУРЕЂЕНИХ ДЕПОНИЈА

Дивље депоније су нелегална одлагалишта која заузимају мали простор и садрже ограничене количине отпада, а најчешће су формиране непосредно уз пут у близини насељеног мјеста, а врло чест случај је да се отпадни материјал депонује уз корито ријеке, или у напуштеним позајмиштима камена и шљунка, као и на земљишту које није у приватном власништву.

По конфигурацији терена, углавном су то стрме падине на којима се врло тешко може организовати чишћење и одвоз депонованог материјала. У већини случајева, отпад се напросто баца низ стрмине крај пута или у ријеку. Такве депоније нису ограђене, тако да се на таквим мјестима често могу видјети домаће животиње, птице људи, те глодари и инсекти.

Дивља одлагалишта која првобитно имају визуелан лош ефекат могу на више начина угрозити здравље људи који претурају по таквом одлагалиштима или околног становништва, као и загађење ваздуха, воде и земљишта. Те дивље депоније се редовно запале, па осим јасне опасности коју пожар представља за сусједна подручја, укључујући штету од великих шумских пожара, дим који потиче од отпада који гори врло вјероватно садржи отровне материје штетне за здравље становништва. Здравствени и сигурносни ризик тиче се могућег ширења болести и инфекција због присуства могућих преносника заразе (мухе, глодари, птице, животиње,...) на дивљем одлагалишту. Могући здравствени ризик за људе је знатан, посебно код становништва која живе у близини оваквих депонија, тј. контаминација околног становништва водом, ваздухом и храном.

Дивље депоније су потенцијални загађивачи ваздуха, воде (површинске и подземне) и земље.

Депоновани материјал је разноврстан: од комуналног, преко кабастог (аутомобили, камиони, бјела техника, често и аутомобилске гуме) до органског и медицинског за који нема евиденције да ли је опасан.

На поручју општине Петрово регистроване су следеће дивље депоније:

- локални пут Петрово-Порјечина 1
- локални пут Петрово-Порјечина 2
- "Субашин поток", Карановац

Такође постојећа општинска депонија на коју се одлаже отпад са подручја Општине Петрово се може сматрати неуређеном депонијом.

Чланом 100. Закона о управљању отпадом (Службени гласник Републике Српске, број 111/13, 106/15, 16/18, 70/20, 63/21 и 65/21), јединица локалне самоуправе дужна је да:

- До 2021. године изради пројекте санације и рекултивације за неуређене депоније, на које сагласност даје Министарство, а до 31. Децембра 2026. године да изврши санацију и рекултивацију неуређених депонија,
- До 2021. године изради попис локација заосталог отпада на свом подручју и хитно предузме мјере за организацију начина збрињавања заосталог отпада,

- До 2021. године, самостално или у споразуму са једном или више јединица локалне самоуправе одреди локације за изградњу и рад постројења за складиштење, третман или одлагање свих врста отпада на свом подручју,
- До 2021. године одреди локације за рециклажна дворишта и зелена острва, укључујући и локације за сакупљање кабастог отпада,
- До 2025. године изгради рециклажна дворишта и зелена острва, укључујући и инфраструктуру за сакупљени кабаста отпад,
- До 2026. године да успостави систем управљања отпадом на свом подручју.

Постоји неколико начина за санацију депонија:

- Измијештање отпада са депонија на другу локацију (погодно за мање депоније у близини већих депонија),
- Парцијална (дјелимична) санација (прекривање отпада на постојећој локацији уз изградњу горњег изолационог слоја),
- Потпуна санација (комплетно изоловање отпада на депонији, уз изградњу доњег и горњег изолационог слоја).

Овим Планом се предлаже да се санација постојећих дивљих депонија проведе измјештањем отпада на локалну општинску депонију, уз провођења мјера техничке и биолошке санације локација на којима су биле дивље депоније.

Надаље, потребно је израдити пројектну документацију (ниво Главног пројекта) за санацију и затварање постојеће општинске депоније. Пројектом је потребно предвидјети да депонија прима отпад у наредних 10 година, гдје се очекује да ће у том периоду почети са радом регионална санитарна депонија у Добоју.

14.1. Опис радова које је потребно извести на санацији општинске депоније

- Припремни радови

Да би се могло започети са санацијом депоније потребно је припремити терен што значи очистити га. У склопу чишћења терена потребно је скупити стари отпад, који је евентуално раубацан на локацији.

- Санација постојеће депоније

Анализирајући постојеће стање на локацији закључено је да је технички и економски најбоље рјешење да се не врши ископавање постојећег отпада, већ да се изврши његова изолација од околине тако што би се преко њега поставили геосинтетички материјали чиме би постојећи отпад био изолован од околних утицаја, те би се спрјечила продукција процједних вода и смањила на минимум продукција отпадних плинава.

У склопу санације постојеће депоније потребно је извести следеће радове:

- Уклањање ниског шибља и растиња на микролокацији
- Формирање тијела депоније уз планирање запремине за период одлагања у наредних 10 година.

- Ископ ободног канала на рубовима површине предвиђене за бртвљење за спречавање продора позадинских вода на тијело депоније, који ће уједно служити и за сидрење геокомпозитног материјала.
- Изградња ограде око тијела депоније са улазном капијом
- Изградња система за сакупљање процједних вода са лагуном за прихват процједних вода. Као третман процједних вода примјенити систем рецикулације на тијело депоније.

Када се тијело депоније напуни комуналним отпадом приступиће се затварању депоније и то употребом геосинтетичких материјала. Прије постављања горњег мултибаријерног слоја извршиће се збијање депонованог отпада.

Приједлог слоја за бртвљење/затварање/ горњег мултибаријерног система (одоздо према горе):

- Изравнавајући слој цца 20 цм, са збијањем до постизања хомогеног тла
- Плинодренажни геокомпозит
- Бентонитни застор (ГЦЛ) 4900-5100gr/m²
- ХДПЕ фолија 2-2,5 mm, обострано храпава
- Геотекстил 1200-2000 gr/m²
- Хидродренажни геокомпозит
- Рекултивирајући слој укупне дебљине 1,00 m (80 cm мјешана земља+ 20 cm хумус)

15. НАДЗОР И ПРАЋЕЊЕ ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ И МЈЕРА

Сви стратешки документи имају сврху и вриједност једино уколико се спроводе. Стога је неопходно јасно утврдити механизме њиховог спровођења, односно надзор над спровођењем и евалуацију, вредновање спроведеног, тј. да ли реализоване активности заиста рјешавају проблеме на које овај документ указује. Након доношења и усвајања плана, у реалном времену долази до промјена у реализацији рокова, промјена стања на терену, појављују се боља рјешења проблема итд.

Управо из тих разлога процес спровођења плана управљања отпадом мора константно бити праћен, вреднован и преиспитиван. Надзор и вредновање спровођења је процес кроз који се утврђује да ли су циљеви који су постављени Планом постигнути и да ли активности које су предвиђене доводе до испуњења постављених циљева.

Надзор и праћење резултата и напретка у реализацији Плана је континуиран процес и подразумијева поређење информација прикупљених током имплементације са унапријед дефинисаним индикаторима. Успјешно спровођење Плана, поред процеса надгледања, подразумијева и процес вредновања који је важан у мјерењу значаја, утицаја и ефеката предузетих активности.

Евалуација или вредновање користи информација добијених процесом праћења служи да би се утврдио:

- Значај – да ли је активност довољно релевантна за постизање циља,
- Учинак – да ли се добијају очекивани резултати и
- Утицај – да ли је дошло и у којој мјери до побољшања.

Праћење имплементације Плана управљања отпадом Општине Петрово за период 2022-2027. године у свим његовим сегментима, утврђеној динамици и роковима реализације, вршиће Радна група за имплементацију Плана (мониторинг тим). Радну групу Рјешењем именује начелник на плански период одређен Планом у року од 30 дана од усвајања Плана.

Први оснивачки састанак Радне групе се планира у року 30 дана од именовања. Именована лица могу оперативно делегирати одговорна лица за учешће у раду Радне групе, при чему се не искључује потреба за њиховом присутношћу и учешћем у процесу праћења и оцјене постигнутих циљева.

Задатак Радне групе је да:

- Прикупља податке, обрађује их и анализира индикаторе стања животне средине,
- Анализира, оцјењује и сумира резултате завршених активности у текућој години,
- Планира активности и средства за наредну годину,
- Утврђује начин приступања вањским изворима финансирања за оне пројекте за које је то предвиђено.

У планском периоду, Радна група ће се састајати најмање два пута годишње. Први пут да би се евалуирале активности у текућој години и направио извјештај о степену спровођења Плана, а други пут ради ажурирања Акционог плана и планирања

редослиједа спровођења активности и средстава потребних за њихову реализацију у градском буџету за наредну годину.

Индикатори за праћење спровођења Плана управљања отпадом за општину Петрово су:

- Количина прикупљеног отпада (t/год),
- Број укључених становника,
- Број укључених привредних субјеката,
- Степен наплате (број домаћинстава или % који плаћа услугу од укупног броја којем је пружена услуга),
- Број посуда за сакупљање отпада,
- Количина отпада сакупљена на рециклажном дворишту,
- Количина издвојених рециклажних материјала (t/год), Приход од продате секундарне сировине (KM/год),
- Количина депонованог отпада(t/год),
- Возила за сакупљање отпада (број возила, старост),
- Укупна потрошња горива (t/год),
- Број акција на подизању јавне свијести,
- Број укључених учесника у програме подизања свијести,
- Количина отпада смањена кроз програме подизања свијести,
- Број пријава инспекције,
- Број евидентираних дивљих депонија,
- Број санираних дивљих депонија.

Годишњи извјештај о спровођењу плана треба да буде достављен Скупштини општине са кратким приказом развојног плана за наредну годину. То осигурава да План остане актуелан. На тај начин ће бити мјерљив и видљив напредак и назначена кључна питања која треба размотрити за наредни период.

16. АКЦИОНИ ПЛАН СА ПРОЦЈЕНОМ ТРОШКОВА И ИЗВОРИМА ФИНАНСИРАЊА ЗА ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ

Након проведене анализе и утврђивања тренутног стања по питању управљања отпадом на територији општине Петрово, стекли су се услови за одређивање адекватних циљева и мјера који ће довести до побољшања у односу на тренутну ситуацију. Ограничења за шире дјеловање су постављена надлежностима Општине у овој области. Без обзира на ограничене надлежности Општина може бити носитељ низа активности на побољшању тренутног начина прикупљања комуналног отпада, увођењу система одвојеног прикупљања отпада, уклањања дивљих одлагалишта, те едукацији грађана и привредника.

Циљеви управљања отпадом за плански период су усклађени са стратешким циљевима из Нацрта стратегије управљања отпадом Републике Српске као и Републичким планом управљања отпадом, као докумената вишег реда, са којим општински планови управљања отпадом требају бити усклађени.

Стога се овим документом постављају сљедећи стратешки циљеви за плански период:

- Смањење ризика по околиш и здравље људи услед прикупљања и одлагања отпада.
- Успостава инфраструктуре за интегрално управљање отпадом.
- Смањење количина отпада за финално одлагање/збрињавање уз ефикасније кориштење ресурса.
- Увођење мониторинга и систематског праћења количина и врста отпада који настају на подручју општине.
- Изналажење ефикасног и самоодрживог модела финансирања послова управљања отпадом.
- Подизање јавне свијести становништва о проблематици управљања отпадом.

У складу са дефинисаним стратешким циљевима израђен је Акциони план који се састоји од мјера и активности које је потребно подузети како би се достигли горе назначени циљеви. Акциони план садржи сет активности које се односе на сљедеће мјере:

- мјере за јачање институцијалног оквира управљања отпадом,
- мјере за унапређење система за сакупљање отпада,
- мјере за санацију неуређених депонија,
- мјере за подизање јавне свијести становништва и привредника

Табела бр. 8 Акциони план са процјеном трошкова

Р. Бр	Опис мјере	Одговорност за извршење	Потребна средства КМ	Извор средстава	Индикатори
1. Мјере за јачање институцијалног оквира управљања отпадом					
1.1.	Усвајање Локалног плана управљања отпадом	Општина Петрово МПУГЕ РС	6.000,00	Буџет Општине	Усвојен План

Р. Бр	Опис мјере	Одговорност за извршење	Потребна средства КМ	Извор средстава	Индикатори
1.2.	Ревизија и усаглашавање општих аката Општине са Планом	Општина Петрово	-	-	Усаглашене одлуке
1.3.	Формирање Тима за праћење провођења Плана	Општина Петрово	-	-	Формиран тим
1.4.	Јачање административних капацитета на нивоу општине, посебно органа задужених за планирање, издавање дозвола, контролу и праћење активности управљања отпадом.	Општина Петрово	-	-	Оспособљене стручне службе
2. Мјере за унапређење система за сакупљање отпада					
2.1.	Набавка нових контејнера за сакупљање мијешаног комуналног отпада	Општина Петрово ЈКП „Вода“ Петрово	25.000 КМ	Буџет Општине Фонд ЗЖСЕФ РС „СИДА“, УНДП,	Набављени нови контејнери
2.2.	Набавка контејнера запремине 1,1 м ³ за сакупљање амбалажног отпада-зелена острва	Општина Петрово ЈКП „Вода“ Петрово	18.000 КМ	Буџет Општине Фонд ЗЖСЕФ РС „СИДА“, УНДП,	Формирана зелена острва
2.3.	Набавка компостера за сакупљање биоразградивог отпада	Општина Петрово ЈКП „Вода“ Петрово	35.000 КМ	Буџет Општине Фонд ЗЖСЕФ РС „СИДА“, УНДП,	Компостери подјељени по домаћинствима
2.4.	Израда потребне документације за изградњу рециклажног дворишта	Општина Петрово ЈКП „Вода“ Петрово	30.000 КМ	Буџет Општине Фонд ЗЖСЕФ РС „СИДА“, УНДП,	Урађена документација и прибављене све сагласности
2.5.	Изградња рециклажног дворишта	Општина Петрово ЈКП „Вода“ Петрово	150.000 КМ	Буџет Општине Фонд ЗЖСЕФ РС „СИДА“, УНДП,	Изграђено рециклажно двориште
2.6.	Запошљавање 2 нова радника на пословима сакупљања, транспорта и одлагања отпада	Општина Петрово ЈКП „Вода“ Петрово	43.200 КМ/годишње	Буџет Општине ЈКП „Вода“ Петрово	Запослена два радника

Р. Бр	Опис мјере	Одговорност за извршење	Потребна средства КМ	Извор средстава	Индикатори
2.7.	Набавка новог возила за сакупљање отпада	Општина Петрово ЈКП „Вода“ Петрово	150.000 КМ	Буџет Општине Фонд ЗЖСЕФ РС „СИДА“, УНДП,	Набављено ново возило
2.8.	Израда Програма повећања броја становника обухваћеног организованим прикупљањем отпада	Општина Петрово ЈКП „Вода“ Петрово	-	-	Израђен програм
3. Мјере за санацију неуређених депонија					
3.1.	Израда пројектне и студијске документације за санацију постојеће општинске депоније	Општина Петрово ЈКП „Вода“ Петрово	80.000 КМ	Буџет Општине Фонд ЗЖСЕФ РС „СИДА“, УНДП,	Израђена пројектна и студијска документација
3.2.	Санација општинске депоније уз могућност одлагања отпада у наредних 10 година	Општина Петрово ЈКП „Вода“ Петрово	500.000 КМ	Буџет Општине Фонд ЗЖСЕФ РС „СИДА“, УНДП,	Санирана општинска депонија
3.3.	Уклањање отпада и санација „дивљих депонија“ Обавјештавање јавности и мјесног становништва о активностима уклањања дивљих депонија и забрани поновљеног одлагања смећа на дивље депоније Постављање знакова забране одлагања отпада	Општина Петрово ЈКП „Вода“ Петрово	200.000 КМ	Буџет Општине Фонд ЗЖСЕФ РС „СИДА“, УНДП,	Саниране дивље депоније
4. Мјере за подизање јавне свијести становништва и привредника					
4.1.	Подизање јавне свијести кроз: - Упознавање грађана са намјерама, Планом и одлукама. - Израда и дистрибуција летака и пропагандног материјала - Округли столови - Едукативни часови у свим школама - Екскурзије	Општина Петрово ЈКП „Вода“ Петрово	10.000 КМ	Буџет Општине Фонд ЗЖСЕФ РС „СИДА“, УНДП,	Број дистрибуираних летака Број ученика којима су одржане едукативне радионице
4.2.	Јачање НВО сектора из области заштите животне средине кроз издвајање	Општина Петрово ЈКП „Вода“	5.000 КМ/годишње	Буџет Општине Фонд	Број реализованих пројеката

Р. Бр	Опис мјере	Одговорност за извршење	Потребна средства КМ	Извор средстава	Индикатори
	средстава из буџета за пројекте из области отпада и заједничка реализација пројеката.	Петрово		ЗЖСЕФ РС „СИДА“, УНДП,	
УКУПНО ПОТЕБНА СРЕДСТВА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПЛАНА: 1.266.200 КМ					

Ово су оквирна средства, те ће се прецизнија средства добити након израде пројектне и друге документације. Све наведене активности Општина Петрово ће спроводити у складу са својим финансијским могућностима односно могућим изворима финансирања а доносе се на период од 5 година на који период се и доноси Локални план управљања отпадом (2022-2027). Активности које се не реализују због недостатка финансијских средстава се пребацују у други плански циклус од 5 година кроз ажурирање предменог плана.

17. МОГУЋНОСТИ САРАДЊЕ ИЗМЕЂУ ДВИЈУ ИЛИ ВИШЕ ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Двије или више ЈЛС заједнички обезбјеђују и спроводе управљање отпадом, под условима и на начин уређен Законом, утврђен Стратегијом, усмјерен Републичким планом и у складу са самим споразумом ЈЛС. У случају да двије или више ЈЛС закључе споразум о заједничком одлагању отпада, обавезују се да отпад сакупљен на свом подручју транспортују на заједничку депонију отпада, у складу са закљученим споразумом и одредбама Закона о управљању отпадом.

Општина Петрово по свом географском положају припада простору добојске регије. У складу са Стратегијом управљања отпадом Републике Српске 2016-2025 и Републичким планом управљања отпадом у Републици Српској, предвиђено је да се отпад са подручја општине Петрово одлажен на регионалној санитарној депонији у Добоју. Постојећа депонија у Добоју још увек није претворена у регионалну санитарну депонију. Удаљеност општинског центра од локалитета планиране регионалне санитарне депоније је 20 km.

Тренутно не постоји могућност сарадње са сусједним општинама у РС.

18. РОКОВИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПЛАНИРАНИХ МЈЕРА И АКТИВНОСТИ

Свака од активности приказаних у акционом плану претпоставља испуњење бројних предуслова; нарочито је подршка надлежних институција за санацију постојеће депоније и изградњу рециклажног дворишта. Битно је нагласити да је ријеч о изузетно захтјевним инвестицијским пројектима, које је првенствено потребно изградити, а затим управљати и пословати на финансијски одрживом нивоу. Другим ријечима, потребна су велика финансијска улагања и подршка нивоа и институција више власти а уз активно укључење читаве заједнице.

Табела бр. 9 Рокови за извршење планираних мјера и активности

Р. Бр	Опис мјере	Рокови извршења
1. Мјере за јачање институционалног оквира управљања отпадом		
1.1.	Усвајање Локалног плана управљања отпадом	2022. година
1.2.	Ревизија и усаглашавање опшних аката Општине са Планом	2023. година
1.3.	Формирање Тима за праћење провођења Плана	2022. година
1.4.	Јачање административних капацитета на нивоу општине, посебно органа задужених за планирање, издавање дозвола, контролу и праћење активности управљања отпадом.	2022.-2023. година
2. Мјере за унапређење система за сакупљање отпада		
2.1.	Набавка нових контејнера за сакупљање мијешаног комуналног отпада	2023. година
2.2.	Набавка контејнера запремине 1,1 m ³ за сакупљање амбалажног отпада-зелена острва	2023.-2024. година
2.3.	Набавка компостера за сакупљање биоразградивог отпада	2023.-2024. година
2.4.	Израда потребне документације за изградњу рециклажног дворишта	2023. година
2.5.	Изградња рециклажног дворишта	2024. година
2.6.	Запошљавање 2 нова радника на пословима сакупљања, транспорта и одлагања отпада	2023. година
2.7.	Набавка новог возила за сакупљање отпада	2024. година
2.8.	Израда Програма повећања броја становника обухваћеног организованим прикупљањем отпада	2023. година
3. Мјере за санацију неуређених депонија		
3.1.	Израда пројектне и студијске документације за санацију постојеће општинске депоније	2023. година
3.2.	Санација општинске депоније уз могућност одлагања отпада у наредних 10 година	2024.-2026. година
3.3.	Уклањање отпада и санација „дивљих депонија“ Обавјештавање јавности и мјесног становништва о	2025.-2027. година

Р. Бр	Опис мјере	Рокови извршења
	активностима уклањања дивљих депонија и забрани поновљеног одлагања смећа на дивље депоније Постављање знакова забране одлагања отпада	
4. Мјере за подизање јавне свијести становништва и привредника		
4.1.	Подизање јавне свијести кроз: - Упознавање грађана са намјерама, Планом и одлукама. - Израда и дистрибуција летака и пропагандног материјала - Округли столови - Едукативни часови у свим школама - Екскурзије	2023.-2027. година
4.2.	Јачање НВО сектора из области заштите животне средине кроз издвајање средстава из буџета за пројекте из области отпада и заједничка реализација пројеката.	2023.-2027. година

19. ОСТАЛИ ПОДАЦИ, ЦИЉЕВИ И МЈЕРЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ЕФИКАСНО УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

Основна мјера која је од значаја за управљање отпадом за подручје општине Петрово је изградња Регионалне санитарне депоније у Добоју, гдје би се одвозио отпад са подручја општине Петрово, а све у складу са Стратегијом управљања отпадом Републике Српске 2016-2025 и Републичким планом управљања отпадом у Републици Српској.

До тада је веома важно да се адекватно санира постојећа општинска депонија на начин да се омогући даље одлагање отпада на начин који ће минимално утицати на животну средину, а поготово на ријеку Спречу, те да се санирају постојеће дивље депоније.